

Східний апеляційний
господарський суд

Аналіз судової практики та статистики у справах про банкрутство, судові рішення в яких не підлягають касаційному оскарженню за 2023 рік – 1 півріччя 2024 року

Відділ узагальнення судової практики та систематизації
законодавства

Зміст

Вступ	3
Арбітражний керуючий	3
Призначення та відсторонення арбітражного керуючого.....	3
Винагорода та відшкодування витрат арбітражного керуючого	9
Провадження у справі про банкрутство	18
Відмова у відкритті провадження у справі про банкрутство	18
Правонаступництво	22
Ліквідаційна процедура	28
Призначення ліквідатора.....	28
Продаж майна в провадженні у справі про банкрутство (неплатоспроможність).....	35
Відмова у закритті провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність).....	40
Відновлення платоспроможності фізичної особи	42
Повернення заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи.....	42
Затвердження плану реструктуризації боргів боржника	45
Виключення фізичної особи з реєстру боржників.....	48
Введення процедури погашення боргів фізичної особи-підприємця	50
Відмова у закритті провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи- підприємця.....	51

Вступ

Відділом узагальнення судової практики та систематизації законодавства здійснено аналіз судової практики та статистики у справах про банкрутство, судові рішення в яких не підлягають касаційному оскарженню.

При підготовці матеріалів аналізу використано судову практику Східного апеляційного господарського суду за 2023 – 1 півріччя 2024 року.

Особливість касаційного провадження у справах про банкрутство полягає передусім у специфічних об'єктах оскарження. Згідно з частиною першою ст. 2 КУзПБ провадження у справах про банкрутство регулюється цим Кодексом, ГПК України, іншими законами України. Отже, реалізація права на касаційне оскарження судових рішень у справі про банкрутство відбувається за правилами і в порядку, передбаченими главою 2 «Касаційне провадження» розділу IV «Перегляд судових рішень» ГПК України, з урахуванням особливостей оскарження судових рішень у справі про банкрутство, визначених КзПБ.

Законодавцем у ст. 9 КУзПБ встановлено особливості застосування правил оскарження судових рішень, що ухвалюються місцевими та апеляційними господарськими судами в процесі провадження у справі про банкрутство (основне провадження). Так, у касаційному порядку не підлягають оскарженню постанови апеляційного господарського суду, прийняті за результатами перегляду судових рішень, крім: ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), ухвали попереднього засідання, ухвал за результатами розгляду грошових вимог кредиторів, поданих після закінчення строку, встановленого для їх подання, ухвали про закриття провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність), а також постанови про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника та рішень, прийнятих за результатами розгляду заяв, поданих у межах провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність). Наведений перелік судових рішень, на які не поширюється обмеження щодо їх оскарження у касаційному порядку, є вичерпним.

Протягом 2023 – 1 півріччя 2024 року Східним господарським судом було переглянуто 408 судових рішень місцевих господарських судів у справах про банкрутство (2023 – 255, 2024 - 153). За результатами апеляційного перегляду було прийнято 155 постанов, які не підлягають касаційному оскарженню (2023 - 113, 2024 - 42).

Переважну кількість складають постанови, предметом розгляду яких були ухвали місцевих господарських судів стосовно виплати винагороди арбітражним керуючим (35).

АРБІТРАЖНИЙ КЕРУЮЧИЙ

Призначення та відсторонення арбітражного керуючого

Статтею 28 КУзПБ визначений порядок призначення та відсторонення арбітражного керуючого.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 17.01.2023 у справі № 917/648/18 клопотання арбітражного керуючого Гриценка І.І. про відсторонення від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи" задоволено. Відсторонено арбітражного керуючого Гриценка І.І. від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські

чорноземи". Ліквідатором ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи" призначено арбітражного керуючого Шаматріна Є.М. з наданням йому повноважень згідно з Кодексом України з процедур банкрутства. Зобов'язано арбітражного керуючого Гриценка І.І. протягом десяти днів з дня отримання ухвали передати арбітражному керуючому Шаматріну Є.М. бухгалтерську та всю іншу документацію банкрута, печатки і штампи, матеріальні та всі інші цінності боржника, документацію, пов'язану зі здійсненням ліквідаційної процедури у цій справі. Ліквідатору ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи" прийняти бухгалтерську та всю іншу документацію, печатки, штампи, матеріальні цінності банкрута від арбітражного керуючого Гриценка І.І. Скаргу АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України" на бездіяльність арбітражного керуючого Гриценка І.І. та відсторонення його від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи" залишено без розгляду.

Ухвала суду з посиланням на ч. 4 ст. 28 КУЗПБ мотивована наявністю клопотання арбітражного керуючого Гриценка І.І. про відсторонення його від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи". Крім того, зазначивши про відповідність кандидатури арбітражного керуючого Шаматріна Є.М. вимогам КУЗПБ, враховуючи клопотання кредитора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи" (з загальною кількістю голосів - 33115, що складає 88,8% від загальної кількості), відсутність заперечень, суд дійшов висновку за можливе призначити арбітражного керуючого Шаматріна Є.М. ліквідатором ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи".

У зв'язку з відстороненням арбітражного керуючого Гриценка І.І. від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи", суд залишив без розгляду скаргу АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України" на бездіяльність арбітражного керуючого Гриценка І.І. та відсторонення його від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи", яка надійшла в ході ліквідаційної процедури банкрута.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 22.03.2023 ухвалу місцевого господарського суду скасовано в частині залишення без розгляду скарги АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України" на бездіяльність арбітражного керуючого Гриценка І.І. та відсторонення його від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи". Справу направлено до Господарського суду Полтавської області для продовження розгляду скарги АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України" на бездіяльність арбітражного керуючого Гриценка І.І. В решті ухвалу залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що аналіз приписів Кодексу України з процедур банкрутства дозволяє дійти висновку, що ліквідатор як фізична особа-суб'єкт незалежної професійної діяльності, яка відповідно до судового рішення організовує здійснення ліквідаційної процедури боржника, визнаного банкрутом, та забезпечує задоволення вимог кредиторів у встановленому цим Законом порядку, має право подати до господарського суду, який його призначив на виконання обов'язків у справі про банкрутство, заяву про дострокове припинення повноважень. Задоволення такої заяви господарським судом є підставою для звільнення арбітражного керуючого від виконання повноважень ліквідатора та призначення у справі про банкрутство ліквідатором кандидатури іншого арбітражного керуючого.

Згідно з п. 7 ч. 1 ст. 12 КУЗПБ арбітражний керуючий користується усіма правами розпорядника майна, керуючого санацією, керуючого реструктуризацією, керуючого реалізацією, ліквідатора відповідно до законодавства, у тому числі має право подавати до господарського суду заяву про дострокове припинення своїх повноважень. При цьому,

положення ч. 4 ст. 28 КУзПБ не містять будь-яких застережень чи передумов для відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень ліквідатора, за його заявою.

Судова колегія зауважила, що відсторонення арбітражного керуючого від виконання відповідних повноважень у справі про банкрутство за заявою арбітражного керуючого застосовується як імперативна норма. Досліджуючи питання відсторонення арбітражного керуючого Гриценка І.І. від виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Агропромислова компанія Докучаєвські чорноземи", суд апеляційної інстанції виходив з того, що арбітражним керуючим реалізовано надане йому законодавцем право клопотати перед господарським судом про дострокове припинення його повноважень ліквідатора у справі про банкрутство.

Крім того, судом враховано повідомлення Північно-Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції України про внесення Департаментом з питань банкрутства Міністерства юстиції України 27.06.2022 до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України відомостей щодо тимчасового зупинення права на здійснення діяльності арбітражного керуючого Гриценка І.І. на підставі його повідомлення про тимчасове зупинення права на здійснення діяльності арбітражного керуючого від 24.06.2022 б/н, у зв'язку з працевлаштуванням за основним місцем роботи.

Таким чином, апеляційний господарський суд погодився з висновком місцевого господарського суду про наявність підстав для задоволення заяви арбітражного керуючого про припинення його повноважень за поданою ним заявою.

Ухвалою господарського суду Донецької області від 02.10.2023 у справі № 908/2852/15, зокрема, відмовлено у задоволенні клопотання ТОВ «Керамікальянс» про відсторонення арбітражного керуючого в порядку ч.4 статті 28 Кодексу України з процедур банкрутства з огляду на відсутність у ТОВ «Керамікальянс» права скликати комітет кредиторів самостійно.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 21.11.2023 ухвалу місцевого господарського суду скасовано в частині відмови у задоволенні клопотання ТОВ «Керамікальянс» про відсторонення арбітражного керуючого в порядку ч.4 статті 28 Кодексу України з процедур банкрутства та в цій частині прийнято нове рішення, яким задоволено клопотання ТОВ «Керамікальянс» про відсторонення арбітражного керуючого в порядку ч.4 статті 28 Кодексу України з процедур банкрутства. В іншій частині ухвалу залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що відповідно до абзаців 3, 4 ч. 4 ст. 28 КУзПБ комітет кредиторів має право в будь-який час звернутися до господарського суду з клопотанням про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень незалежно від наявності підстав. За наявності підстав для відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень або за клопотанням комітету кредиторів господарський суд протягом 14 днів постановляє ухвалу про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень. Отже, за змістом зазначеної норми закону, усунення арбітражного керуючого за клопотанням комітету кредиторів не вимагає доведення заявником наявності підстав до такого відсторонення, дослідженню підлягає лише дійсність волевиявлення кредиторів та її належне оформлення.

Враховуючи, що повноважними зборами кредиторів вирішено питання щодо відсторонення арбітражного керуючого Сиволобова М.М. від виконання обов'язків розпорядника майна, колегія суддів вважала за можливе задовольнити таке клопотання.

Щодо посилань суду першої інстанції на відсутність у ТОВ «Керамікальянс» права скликати комітет кредиторів самостійно, колегія суддів зазначила, що судом першої інстанції не надано належної оцінки саме формальному характеру порушення,

допущеного при скликанні комітету кредиторів і не враховані легітимна мета та належність дій по скликанню, виконаних кредиторами.

Зокрема, колегією суддів встановлено, що з часу призначення арбітражного керуючого Сиволобова М.М. ліквідатором ТОВ “Карпатибудінвест”, тобто з 18.11.2020 по 17.08.2023 (дата перших зборів Комітету кредиторів) не відбулося жодних зборів ані комітету кредиторів, ані загальних зборів кредиторів ТОВ “Карпатибудінвест”. Арбітражний керуючий Сиволобов М.М. їх просто не скликав, що є доказом його самоусунення від виконання своїх обов’язків.

Відповідно до вимог ст. 48 КУзПБ засідання комітету кредиторів скликається та проводиться за правилами, визначеними для зборів кредиторів. Збори кредиторів у провадженні у справі про банкрутство скликаються арбітражним керуючим за його ініціативою, за ініціативою комітету кредиторів чи інших кредиторів, сума вимог яких становить не менше ніж третину всіх вимог, внесених до реєстру вимог кредиторів, або за ініціативою однієї третини кількості голосів кредиторів. Збори кредиторів на вимогу комітету кредиторів або окремих кредиторів скликаються арбітражним керуючим та проводяться протягом двох тижнів з дня надходження письмової вимоги про їх скликання. У разі якщо арбітражний керуючий не скликає збори кредиторів, комітет кредиторів чи інші кредитори, які ініціюють скликання зборів кредиторів, мають право скликати збори кредиторів самостійно. Збори кредиторів проводяться за місцезнаходженням боржника. Збори кредиторів мають право визначити інше місце проведення зборів.

Колегією суддів встановлено, що ТОВ “Керамікальєнс” направило поштовим відправленням на адресу ліквідатора – арбітражного керуючого Сиволобова М.М. письмову вимогу про скликання зборів комітету кредиторів, яку отримано останнім відповідно до поштового штемпеля АТ “Укрпошта” та поштової накладної від 24.07.2023. Відповідно до інформації про відстеження поштового відправлення вимога вручена за довіреністю 26.07.2023.

Також з матеріалів справи вбачається, що 21.07.2023 з електронної пошти ТОВ “Керамікальєнс” на електронну пошту арбітражного керуючого Сиволобова М.М. направлено файл “лист ліквідатору”.

У поясненнях представник ТОВ “Керамікальєнс”, посилаючись на п.п. 1-6 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ, вказало, що оскільки вимогу направлено на електронну пошту ліквідатора 21.07.2023, останній зобов’язаний скликати комітет кредиторів боржника з 22.07.2023 по 04.08.2023. При цьому, у клопотанні про відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень ліквідатора, кредитор відраховував строк для скликання комітету кредиторів з дати отримання ліквідатором поштового відправлення.

Як зазначав заявник, 01.08.2023 представник ТОВ “Керамікальєнс” зателефонував Сиволобову М.М., і під час спілкування повідомив, що ТОВ “Керамікальєнс” наполягає на проведенні “фізичних” зборів комітету кредиторів, тому що, на думку Товариства, збори шляхом опитування, не надають можливості Кредиторам задати Ліквідатору питання та почути відповіді, а також не надає можливості членам комітету кредиторів з’ясувати дійсні причини, що призвели до теперішнього стану речей в процедурі банкрутства Боржника. Що “фізичні” збори дадуть більш повну інформацію про стан процедури банкрутства, ніж якщо ці питання проводити через процедуру опитування. У випадку, якщо Ліквідатор прийме рішення проводити збори шляхом опитування, то прохання надсилати документи на e-mail Товариства та надав Ліквідатору додатковий e-mail з проханням продублювати на нього документи щодо зборів комітету кредиторів. В свою чергу Ліквідатор повідомив, що зараз можливо проводити збори комітету кредиторів шляхом опитування і що він так і планує робити і що опитування він надішле на e-mail ТОВ “Керамінальєнс” та на цей додатковий e-mail, який йому повідомив представник

ТОВ “Керамікальянс”. Арбітражний керуючий Сиволобов М.М. до суду не з’являвся і зазначених тверджень гне спростовував.

Таким чином, ТОВ “Керамікальянс” повідомило Ліквідатора про бажання проведення зборів комітету кредиторів саме в “фізичній” формі, за узгодженою з іншими членами комітету кредиторів адресою, враховуючи, що місцезнаходженням боржника є місто Дружківка, яке відповідно до наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 № 309 знаходиться на території можливих бойових дій, проводити збори комітету кредиторів в м. Дружківка було недоцільним та небезпечним для життя та здоров'я учасників таких зборів.

Станом на 10.08.2023 (п’ятнадцятий день з дати отримання Ліквідатором поштового відправлення з листом-вимогою від 21.07.2023) на адресу членів комітету кредиторів від Ліквідатора не надходило повідомлення про скликання зборів комітету кредиторів.

Як вбачається з матеріалів справи, 11.08.2023 ТОВ “Керамікальянс” електронною поштою направило іншим кредиторам та ліквідатору повідомлення про збори комітету кредиторів, на підтвердження чого надано скріншот електронною пошти. 17.08.2023 проведено збори комітету кредиторів за відсутності ліквідатора, на якому прийняті рішення, зокрема, про відсторонення арбітражного керуючого Сиволобова М.М. від виконання повноважень ліквідатора боржника та про подання на призначення іншого арбітражного керуючого Фоменко М.С.

З урахуванням вищевикладеного, суд дійшов висновку, що ліквідатор не виконав вимогу ТОВ “Керамікальянс” про скликання та проведення зборів комітету кредиторів, у зв’язку з чим ТОВ “Керамікальянс” мав право скликати збори комітету кредиторів самостійно.

Справа № 922/1510/21. АТ "Державний експортно-імпорتنний банк України" звернулося з клопотанням, в якому банк просив суд відсторонити арбітражного керуючого Бідну О.І. від виконання обов'язків керуючого реструктуризацією Особа_2. В обґрунтування вимог, викладених в клопотанні, банк посилався на п.6 ч.4 ст.28 Кодексу України з процедур банкрутства, оскільки в даному випадку вбачається порушення арбітражним керуючим вимог законодавства щодо запобігання виникненню конфлікту інтересів, яке призводить до порушення прав та законних інтересів АТ "Укресімбанк".

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 25.04.2023 відмовлено в задоволенні клопотання АТ “Укресімбанк” про відсторонення арбітражного керуючого Бідної О.І.

Місцевий господарський суд зазначив, що Банком не підтверджено та не доведено конкретними фактами, обставинами та належними та допустимими доказами наявність потенційного конфлікту інтересів чи реального конфлікту інтересів арбітражного керуючого Бідної О.І. у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_2.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 25.07.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що п. 4 ст. 12 КУзПБ визначено, що порушення арбітражним керуючим вимог Закону України "Про запобігання корупції", а також виникнення конфлікту інтересів під час здійснення арбітражним керуючим повноважень є підставою для відсторонення його від виконання обов'язків арбітражного керуючого під час провадження у справі про банкрутство, про що господарський суд виносить ухвалу. Відповідно до ст.1 КУзПБ термін "конфлікт інтересів" вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання корупції".

У ст.1 Закону України "Про запобігання корупції" визначено два види конфлікту інтересів:

потенційний конфлікт інтересів - наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

реальний конфлікт інтересів - суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень; приватний інтерес - будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

Відповідно до ст.1 КУзПБ заінтересовані особи стосовно боржника - юридична особа, створена за участю боржника, юридична особа, що здійснює контроль над боржником, юридична або фізична особа, контроль над якою здійснює боржник, юридична особа, з якою боржник перебуває під контролем третьої особи, власники (учасники, акціонери) боржника, керівник боржника, особи, які входять до складу органів управління боржника, головний бухгалтер (бухгалтер) боржника, у тому числі звільнені з роботи за три роки до відкриття провадження у справі про банкрутство, а також особи, які перебувають у родинних стосунках із зазначеними особами та фізичною особою - боржником, а саме: подружжя та їхні діти, батьки, брати, сестри, онуки, а також інші особи, щодо яких наявні обґрунтовані підстави вважати їх заінтересованими; для цілей цього Кодексу заінтересованими особами стосовно арбітражного керуючого чи кредиторів визнаються особи в такому самому переліку, як і заінтересовані особи стосовно боржника.

Відповідно до ч.4 ст.28 КУзПБ відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень здійснюється господарським судом за клопотанням учасника провадження у справі або за власною ініціативою, зокрема, у разі наявності конфлікту інтересів. Верховний Суд у постанові від 19.02.2020 по справі №826/10571/16 дійшов висновку про те, що обставина наявності чи відсутності конфлікту інтересів має вирішуватися з урахуванням конкретної ситуації, зокрема, наявності інформації відносно однієї зі сторін процесу, яку може бути використано іншою стороною. В даному випадку заявником не було надано місцевому суду доказів наявності приватного інтересу арбітражного керуючого Бідної О.І., який би знаходився у конфлікті з службовим інтересом розпорядника майна боржника у справі про банкрутство фізичної особи Особа_2, такі в матеріалах справи відсутні.

Місцевий суд дійшов правильного висновку, що заявником не було доведено наявності конфлікту інтересів у арбітражного керуючого Бідної О.І. чи суперечності приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує службові чи представницькі обов'язки, що впливає чи може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або вчинення чи не вчинення дій під час виконання відповідних повноважень

Статус арбітражного керуючого характеризується не лише сукупністю прав та обов'язків останнього, а й ефективністю та невідворотністю інституту дисциплінарної відповідальності арбітражного керуючого за свої дії. Отже, усунення (відсторонення, припинення повноважень) арбітражного керуючого (ліквідатора) - це право суду, яким він може скористатися у разі доведення порушення арбітражним керуючим балансу інтересів боржника та кредиторів, зокрема внаслідок невиконання або неналежного виконання покладених на нього обов'язків відповідно до вимог Кодексу України з процедур банкрутства. З урахуванням принципу диспозитивної у господарському процесі (ст.14 ГПК України) та з огляду на те, що судом не встановлено обставин, які вказують на те, що арбітражний керуючий Бідна О.І. належить до кола осіб, які є заінтересованими у

розумінні наведених норм ст.1 КУзПБ, а також обставин, що вказують на існування щодо арбітражного керуючого Бідної О.І. у цій справі конфлікту інтересів у розумінні ст.1 Закону України "Про запобігання корупції", тому суд першої інстанції дійшов правильного висновку про відсутність підстав для відсторонення вказаного арбітражного керуючого від виконання повноважень у цій справі.

Винагорода та відшкодування витрат арбітражного керуючого

Порядок виплати винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого встановлений ст. 30 КУзПБ.

Так, у справі № 905/2199/20 ухвалою Господарського суду Донецької області від 19.01.2023 було задоволено клопотання арбітражного керуючого Конового О.С. щодо затвердження звіту про нарахування грошової винагороди та понесені витрати, затверджено звіт арбітражного керуючого Конового О.С. про нарахування грошової винагороди арбітражного керуючого за виконання повноважень розпорядника майна у цій справі в загальній сумі 284249,99 грн; затверджено звіт арбітражного керуючого Конового О.С. про понесені ним та не відшкодовані витрати в загальній сумі 61421,24 грн за період виконання повноважень розпорядника майна у цій справі.

Ухвала суду обґрунтована доведеністю матеріалами справи того факту, що загальний розмір заборгованості з грошової винагороди арбітражного керуючого Конового О.С. у межах справи №905/2199/20 становить 284249,99 грн, звіт про нарахування грошової винагороди арбітражного керуючого складено за період, що охоплює процедуру розпорядження майном та визначає розмір грошової винагороди, затверджений ухвалою Господарського суду від 30.03.2021 відповідно до вимог Кодексу України з процедур банкрутства, а також звіт відповідає вимогам чинного законодавства та матеріалам справи. Суд зазначив, що витрати, які були понесені арбітражним керуючим у процедурі розпорядження майном за період з 30.03.2021 до 15.09.2022, становлять 61421,24 грн та складаються з витрат, пов'язаних з оплатою послуг поштового зв'язку, витрат на оплату пального, нотаріального засвідчення процесуальних документів та витрат по сплаті судового збору. Факт понесення таких витрат, які пов'язані з провадженням у справі про банкрутство, документально підтверджено доданими до клопотання доказами, у тому числі квитанціями про сплату, поштовими накладними та фіскальними чеками, тощо, які містяться в матеріалах справи. У поданих доказах не вбачається невідповідність сум понесених витрат сумах, зазначеним у клопотанні.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 06.03.2023 ухвалу місцевого господарського суду скасовано. Відмовлено у задоволенні клопотання арбітражного керуючого Конового О.С. щодо затвердження звіту про нарахування грошової винагороди та понесених витрат в межах справи № 905/2199/20.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що арбітражний керуючий у відповідності до ч.1 ст.10 КУзПБ є суб'єктом незалежної професійної діяльності і здійснення ним функцій у межах розглядуваної справи у світлі вимог ч.ч.2, 3 ст.10 цього Кодексу не передбачає існування трудових правовідносин з боржником або кредиторами, що зумовлює помилковість застосування місцевим судом положень ст.43 Основного закону поза трудових правовідносин. Водночас, приписи пп.14.1.226 п.14.1 ст.14 Податкового кодексу України унеможливають віднесення функції арбітражного керуючого до здійснення ним підприємницької діяльності, що зумовлює і помилковість апелянта у його твердженнях про застосування у розгляну випадку Господарського кодексу України.

Таким чином, питання оплатності діяльності арбітражного керуючого повною мірою врегульовано спеціальними положеннями Кодексу України з процедур банкрутства та не потребує для регламентації субсидіарного залучення інших законодавчих актів у розглядуваному у межах цього провадження контексті.

Водночас, колегія апеляційного суду вважала помилковим твердження суду першої інстанції про те, що визначення основної винагороди на рівні 3-х розмірів мінімальної заробітної плати за кожен місяць виконання арбітражним керуючим повноважень у світлі принципово оплатності та неможливості виконання обов'язків безоплатно, унеможливило вирішення питання щодо розміру нарахованої основної винагороди інакше (вирішення питання), ніж затвердженням звіту з відповідною сумою судом (такий підхід вбачається із застереження про неможливість обмеження (зменшення) розміру оплати власним розсудом комітету кредиторів чи окремого кредитора). Насамперед, слід розмежовувати визначення розміру основного грошової винагороди розпорядника майна (ч.2 ст.30 КУзПБ) та розміру нарахованої винагороди, що затверджується за підсумками розгляду звіту ухвалою суду (ч.6 ст.30 цього Кодексу). За висновком апеляційної інстанції, неможливість зменшення/обмеження мінімальної ставки у розмірі 3-х мінімальних заробітних плат за кожен місяць виконання повноважень кредиторами (комітетом кредиторів) або судом стосується саме першого випадку.

Якщо б законодавець виходив із принципу, що установлена у порядку ч.2 ст.30 КУзПБ ставка місячної винагородою є такою, що має бути безумовно виплаченою арбітражному керуючому сумою (незалежно від якості/належності виконання ним обов'язків упродовж відповідного періоду нарахування), то це усувало би сенс запровадження у ч.6 ст.30 цього Кодексу двох етапів, які опосередковують послідовний контроль за використанням (прямим чи опосередкованим) ресурсів кредиторів за цим напрямком – з боку комітету кредиторів та у подальшому – суду. Аналіз змісту абз.3 ч.6 ст.30 КУзПБ, який передбачає, що звіт розглядається судом, затверджується ухвалою, яка може бути оскаржена, вказує, що роль суду у цій процедурі (у тому числі, і щодо визначення обґрунтованості нарахування винагороди, а не тільки здійснених витрат) не зведена до «заздалегідь і безальтернативного встановленого» затвердження звіту у будь-якому випадку – оскаржуваність ухвали підтверджує існування меж суддівського розсуду (а отже, імовірності постановлення й негативного чи частково негативного рішення відносно розрахованої арбітражним керуючим суми винагороди у звіті). Своєю чергою, за відсутністю спеціально встановлених і регламентованих критеріїв застосування такого розсуду мають враховуватися загальна мета провадження у справі про банкрутство, визначена преамбулою Кодексу України з процедур банкрутства.

Формулювання у ч.1 і ч.2 ст.30 КУзПБ «виконання повноважень за грошову винагороду» та «розмір основної грошової винагороди арбітражного керуючого за виконанням ним повноважень» відповідно безпосередньо вказує на узалежнення права на отримання винагороди від кореспондуючої такому праву підстави – виконання обов'язків. І якщо «кількість» права на винагороду визначається сумою, яку має отримати арбітражний керуючий (встановлюється ухвалою суду про затвердження звіту), то забезпечення відповідності між правом та його підставою може бути дотримана лише у тому випадку, коли дотримується баланс між нарахуванням винагороди і якістю виконання обов'язків. Дійсно, положення ч.ч.2,3 ст. 12 КУзПБ не передбачають винятків ані щодо обсягу, ані щодо сумлінності (добросовісності, розумності та відповідності мети надання повноважень) виконання обов'язків розпорядника майна у випадку встановлення йому основної грошової винагороди на рівні мінімальної можливої ставки – 3-х мінімальних заробітних плат на місяць у порядку ч.2 ст.30 КУзПБ.

У світлі викладеного, "приписування" законодавцю підходу про тотожність за обсягом (сумою належної до отримання винагороди) права арбітражного керуючого у разі

відсутності встановленого судом невиконання чи належного виконання обов'язків та у разі встановлення судом такого недотримання вимог ч.3 ст.12 КУзПБ суперечило б принципам справедливості і пропорційності та фактично призвело би до перекладання відповідальності (негативних майнових наслідків діяльності арбітражного керуючого) на кредиторів. Принципово відмітити, що ініціювання кредитором питання про усунення арбітражного керуючого та фактичне усунення судом з певної дати припиняє його право на винагороду з цієї дати, але не вирішує питання само по собі необхідної відповідності/узалежнення права на винагороду до такої дати усунення від "якості" надання відповідних послуг (належності виконання обов'язків) за розглядуваний період.

Легітимні очікування арбітражного керуючого на отримання визначеного розміру грошової винагороди та компенсації здійснених витрат охоплюються правом «на майно» у розумінні ст.1 Першого протоколу ратифікованої Україною Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, а тому можливість та правомірність втручання у таке право на етапі затвердження звіту із встановленням в ухвалі суду розміру грошових коштів, що мають бути отримані, за усталеної практикою Європейського суду з прав людини (є джерелом права згідно ч. 4 ст.11 Господарського процесуального кодексу України) оцінюється за «трискладовим тестом»: легітимна мета, законна підстава та пропорційність втручання у право визначеній легітимній меті (див., наприклад, п.п.39, 40 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Серявін та інші проти України»). У даному випадку легітимна мета визначається за загальною спрямованістю провадження у справі про банкрутство, вказаною у преамбулі Кодексу України з процедур банкрутства, що забезпечується, у тому числі, виконанням функцій арбітражного керуючого із дотриманням вимог ч.3 ст.12 КУзПБ, тоді як правова підстава такого втручання обґрунтована сутністю повноважень суду за ч.6 ст.30 КУзПБ.

Своєю чергою, пропорційність такого втручання (що визначатиметься встановлено судом сумою, яка має бути отримана арбітражним керуючим) та взагалі його необхідність може визначатися лише із урахуванням позиції комітету кредиторів (яка є не обов'язковою для суду з точки зору імперативності задоволення так само, як і не є обов'язковим і відповідне клопотання арбітражного керуючого – це у повній мірі відповідає принципам рівності, змагальності та диспозитивності (ст.ст.7, 13, 14 ГПК України відповідно). Цілком очевидно, що ймовірність і ступінь втручання не може перетворювати виконання обов'язків розпорядника майна за звітний період у безоплатну діяльність, однак і оплатність такої діяльності не повинна тлумачитися вибірково як принципова неможливість ревізії відповідних вимог та відсутність повноважень суду з їх задоволення лише у виправданому і обґрунтованому розмірі, який може бути менше заявленого. Право комітету кредиторів сформулювати свою позицію щодо можливості та обсягу схвалення відповідного звіту розпорядника майна як обов'язковий з точки зору ч.6 ст.30 КУзПБ етап, що передує його судовому розгляду та затвердженню, таким чином, стосується не тільки параметру пропорційності втручання, але і його правових підстав, складовим елементам якого є дотримання передбачених законом умов (див., наприклад, п.33 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Серков проти України»), тобто порядку розгляду відповідного питання. Відсутність сформованого комітету кредиторів унеможлиблює дотримання вимог усталеної практики Європейського суду з прав людини щодо застосування Першого протоколу ратифікованої Україною Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод при вирішенні питання про затвердження звіту арбітражного керуючого, адже затвердження одночасно опосередковує ігнорування ще навіть не сформульованої думки учасника справи та суб'єкту (прямого чи опосередкованого), який і має фактично задовольняти майнові вимоги арбітражного керуючого, що не сумісне з конституційними принципами рівності сторін та змагальності судового провадження.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 01.11.2022 у справі №922/3766/16 задоволено заяву ліквідатора про визначення джерела виплати основної грошової винагороди та стягнення коштів з кредиторів. Визначено джерело виплати основної грошової винагороди арбітражного керуючого Чипиженка Є.В. за виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Мілл-Трейд" за період з 01.08.2021 по 31.08.2022 за рахунок кредиторів - АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України", Головного управління ДПС у Харківській області пропорційно розміру визнаних кредиторських вимог. Стягнуто з АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України" на користь арбітражного керуючого Чипиженка Є.В. грошову винагороду у розмірі 40177,95 грн. Стягнуто з Головного управління ДПС у Харківській області на користь арбітражного керуючого Чипиженка Є.В. грошову винагороду у розмірі 168322,05 грн.

Приймаючи вказану ухвалу, суд першої виходив з того, що процедура банкрутства ТОВ "Мілл-Трейд" триває, у банкрута відсутнє майно, за рахунок реалізації якого можлива сплата грошової винагороди арбітражному керуючому за період виконання ним повноважень ліквідатора, фонд для авансування грошової винагороди ліквідатора кредиторами не створювався. У зв'язку з цим суд, керуючись принципом пропорційності суми визнаних кредиторських вимог, дійшов висновку про задоволення заяви ліквідатора та визначив джерелом виплати основної грошової винагороди кредиторів пропорційно до заявлених кредиторських вимог.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 26.01.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції зазначив, що, перевіривши проведений арбітражним керуючим Чипиженком Є.В. розрахунок сплати грошової винагороди за виконання повноважень ліквідатора за період з 01.08.2021 по 31.08.2022 на загальну суму 208500,00 грн (без урахування періоду з 01.03.2022 по 30.04.2022), а також розмір пропорційності зобов'язань зі сплати кредиторами оплати послуг арбітражному керуючому, суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку, що такий розрахунок є обґрунтованим. Зокрема, судом встановлено, що ст. 8 Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 рік" визначено у 2021 році мінімальну заробітну плату у місячному розмірі: з 1 січня - 6000 гривень, з 1 грудня - 6500 гривень; статтею 8 Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" - з 1 січня - 6300 гривень, з 1 жовтня - 6700 гривень.

З урахуванням викладеного, загальний розмір нарахованої основної грошової винагороди арбітражного керуючого Чипиженка Є.В. за виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Мілл-Трейд" за період з 01.08.2021 по 31.08.2022 (без урахування періоду з 01.03.2022 по 30.04.2022) становить 208500,00 грн.

Загальна сума кредиторської заборгованості ТОВ "Мілл-Трейд", включеної до реєстру вимог кредиторів складає 11068633,55 грн, з яких:

- вимоги АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України" у розмірі 2132950,64 грн, що дорівнює 19,27% від загальної суми грошових вимог;

- вимоги Головного управління ДПС у Харківській області складають 8935682,91 грн, що дорівнює 80,73% від загальної суми грошових вимог.

Загальна сума нарахованої грошової винагороди складає 208500,00 грн. Отже, саме ця сума підлягає розподілу між кредиторами пропорційно задоволеним вимогам.

Таким чином, сума до сплати кредиторами становить 40277,95 грн - з АТ "Державна продовольчо-зернова корпорація України" та 168322,05 грн - з Головного управління ДПС у Харківській області, про що правомірно зазначено судом першої інстанції.

Колегією суддів також враховано, що ухвалою Господарського суду Харківської області від 19.10.2021 у даній справі, яка набрала законної сили та не оскаржувалась кредиторами, встановлено з 12.12.2019 основну грошову винагороду арбітражному керуючому у розмірі трьох мінімальних заробітних плат за кожен місяць виконання повноважень ліквідатора у справі. Ухвалою Господарського суду Харківської області від 25.11.2021, стягнуто на користь арбітражного керуючого Чипиженка Є.В. грошову винагороду за період з 12.12.2019 по 31.07.2021, про що господарським судом видано відповідний наказ від 30.11.2021. Докази, що виплата грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого під час виконання ним своїх повноважень проводилась за інші періоди, в матеріалах справи відсутні і сторонами не надавались.

З огляду на вищевикладене, беручи до уваги, що фонд для авансування грошової винагороди ліквідатора кредиторами не створений, дії ліквідатора кредиторами не оскаржувались, за результатом вжитих ліквідатором заходів будь-якого майна банкрута, що підлягає включенню до ліквідаційної маси та подальшій реалізації не виявлено (протокол інвентаризаційної комісії від 15.01.2021), керуючись принципом пропорційності суми витрат кожного із кредиторів на оплату грошової винагороди арбітражного керуючого розміру визнаних їх кредиторських вимог у справі про банкрутство, колегія суддів вважала, що судом першої інстанції правомірно вирішено питання щодо визначення джерела виплати основної грошової винагороди ліквідатора та стягнення основної грошової винагороди арбітражного керуючого Чипиженка Є.В. за виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Мілл-Трейд" у період з 01.08.2021 по 31.08.2022 за рахунок кредиторів - акціонерного товариства "Державна продовольчо-зернова корпорація України", Головного управління ДПС у Харківській області пропорційно розміру визнаних кредиторських вимог.

Підсумковими документами, які підтверджують проведення ліквідатором всіх необхідних заходів є звіт ліквідатора та ліквідаційний баланс, який подається на затвердження суду. За змістом положень ст.ст. 61-65, 90 КУЗПБ ухвала суду про затвердження звіту ліквідатора і ліквідаційного балансу є за своєю правовою природою судовим рішенням, яке підсумовує хід ліквідаційної процедури. В той же час, в даному випадку, предметом розгляду у суді першої інстанції була заява ліквідатора про визначення джерела оплати грошової винагороди за виконання повноважень ліквідатора ТОВ "Мілл-Трейд" за період з 01.08.2021 по 31.08.2022, що не є підсумковим документом за наслідком проведення ліквідаційних заходів. Питання про затвердження звіту про нарахування та виплату грошової винагороди, здійснення та відшкодування витрат за підсумками ліквідаційної процедури на даному етапі судом не розглядалось, принаймні, що ліквідаційна процедура у справі продовжується і арбітражний керуючий продовжує виконання покладених на нього судом обов'язків, виконання яких, як вже зазначалось, має відбуватись на платній основі.

Таким чином, враховуючи відсутність у боржника коштів та будь-якого майна, за рахунок реалізації якого можлива сплата грошової винагороди арбітражному керуючому за період виконання ним повноважень ліквідатора, нестворення кредиторами фонду для авансування грошової винагороди ліквідатора, відсутність будь-яких скарг на дії (бездіяльність) арбітражного керуючого, колегія суддів приходить до висновку, що визначення джерела виплати основної грошової винагороди арбітражного керуючого за рахунок кредиторів пропорційно сумам визнаних вимог, є справедливим та правомірним, оскільки вказане положення закріплене законодавством як одне з джерел для здійснення оплати послуг арбітражного керуючого. При цьому відмова від здійснення оплати послуг арбітражного керуючого за відсутності майна у боржника або ж відсутність інших джерел для покриття витрат на виплату послуг арбітражному керуючому можна розцінювати як відмову в можливості отримання гарантованої Кодексом оплати послуг і тим самим

примушення його виконувати повноваження за відсутності оплати праці, що суперечить ст. 43 Конституції України та статті 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Аналогічний правовий висновок викладено в постановках Верховного Суду від 15.07.2020 у справах № Б14/040-07/15-08 від 14.08.2019, №5/80-10 від 13.02.2019, № 910/22696/15 від 01.08.2018, №912/1783/16 від 19.04.2018, №265/26-02/14/13-08 від 21.03.2018, № 3/67-Б.

До того ж, ініціюючи провадження у справі про банкрутство, кредитори як споживачі послуг арбітражного керуючого, які очікують на результат його діяльності, мають усвідомлювати, що надавши на свій ризик згоду на участь у справі про банкрутство, однак не знайшовши майна як джерела своїх доходів і покриття видатків, арбітражний керуючий правомірно очікує покриття забезпечення процедури, яке у такому випадку лягає тягарем на кредиторів (кредитора) неплатоспроможного боржника.

Справа № 922/1998/22. Ухвалою Господарського суду Харківської області від 05.12.2023 клопотання арбітражного керуючого Корольова В.В. про затвердження порядку формування фонду для оплати грошової винагороди, відшкодування витрат арбітражного керуючого та використання його коштів задоволено. Затверджено порядок формування фонду для оплати грошової винагороди, відшкодування витрат арбітражного керуючого та використання його коштів, затверджений зборами кредиторів (протокол № 9) від 04.09.2023 у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1.

Суд першої інстанції вказав, що незгода меншості кредиторів боржника (АТ "Кредобанк") з рішенням зборів кредиторів від 04.09.2023 про створення фонду для авансування грошової винагороди, відшкодування витрат арбітражного керуючого Корольова В.В, враховуючи приписи ч.9 ст.48 та ч.3 ст.123 КУзПБ, не може бути підставою для відмови у задоволенні поданого клопотання арбітражного керуючого Корольова В.В., враховуючи його обґрунтованість та недоведеність кредитором АТ "Кредобанк" підстав щодо його незаконності.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 07.03.2024 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Апеляційний господарський суд виходив з того, що чинним законодавством не передбачено випадків здійснення арбітражним керуючим своїх повноважень безоплатно.

Беручи участь у справі про неплатоспроможність фізичної особи, кредитор не тільки має певні процесуальні права, зокрема на задоволення своїх грошових вимог за рахунок активів конкурсної маси боржника, а й як учасник провадження (сторона) несе певні обов'язки, пов'язані з розглядом провадження у справі, у тому числі з оплатою грошової винагороди арбітражному керуючому (керуючому реструктуризацією, керуючому реалізацією), оскільки основними отримувачами послуг арбітражного керуючого у цій процедурі є саме кредитори неплатоспроможного боржника.

Отже, створення фонду оплати послуг арбітражного керуючого кредиторами боржника є одним з засобом дотримання принципу оплатності послуг арбітражного керуючого відповідно до приписів ст. 43 Конституції України та ч. 5 ст. 30 КУзПБ.

Частина 5 ст.30 КУзПБ визначає, що кредитори можуть створювати фонд для виплати грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого. Порядок формування фонду та порядок використання його коштів визначаються рішенням зборів кредиторів (у справі про неплатоспроможність фізичної особи) чи комітету кредиторів (у справі про банкрутство юридичної особи) та затверджуються ухвалою господарського суду. Частиною 9 ст. 48 КУзПБ встановлено, що рішення зборів (комітету) кредиторів вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість голосів кредиторів, присутніх на зборах (комітеті) кредиторів. Вказане кореспондується з ч.3 ст.123 КУзПБ, де визначено, що проведення зборів кредиторів в процедурах неплатоспроможності

фізичних осіб та голосування на них здійснюються в порядку, визначеному цим Кодексом для юридичних осіб.

З матеріалів справи вбачається, що рішенням зборів кредиторів Особа_1 від 04.09.2023 (протокол № 9) більшістю голосів кредиторів 407 голосів "за" (кредитор ФО), 43 голосів кредиторів "проти" (АТ "Кредобанк") було прийнято рішення про створення фонду для авансування грошової винагороди, відшкодування витрат арбітражного керуючого Корольова В.В. визначений порядок формування фонду та порядок використання його коштів.

Ч. 5 ст. 30 Кодексу України з процедур банкрутства визначає, що фонд для авансування грошової винагороди, відшкодування витрат арбітражного керуючого затверджуються ухвалою господарського суду.

За таких обставин, колегія суддів погодилася з висновком суду першої інстанції про наявність підстав для задоволення клопотання арбітражного керуючого Корольова В.В. про затвердження порядку формування фонду для авансування грошової винагороди, відшкодування витрат арбітражного керуючого та використання його коштів.

Справа № 905/1024/22. Ухвалою Господарського суду Донецької області від 06.06.2023 заяву керуючого реструктуризацією – арбітражного керуючого Хомича Р.В. про виплату частини основної грошової винагороди керуючого реструктуризацією задоволено. Клопотання керуючого реструктуризацією – арбітражного керуючого Хомича Р.В. про затвердження звіту про нарахування, виплату грошової винагороди арбітражного керуючого та стягнення частини винагороди арбітражного керуючого з кредитора задоволено. Перераховано арбітражному керуючому Хомичу Р.В. основну грошову винагороду за виконання повноважень керуючого реструктуризацією майна боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1 у розмірі 2700,00 грн з депозитного рахунку Господарського суду Донецької області за рахунок коштів, авансованих боржником відповідно до квитанції №160798019 від 30.03.2023. Стягнуто з АТ "Перший Український Міжнародний Банк" на користь арбітражного керуючого Хомича Р.В. частину основної грошової винагороди за виконання повноважень керуючого реструктуризацією боргів боржника за період з 18.04.2023 по 15.05.2023 у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1 в сумі 12308,88 грн.

Ухвала суду мотивована тим, що надання послуг арбітражного керуючого відбувається виключно на платній основі. Законодавством не передбачено випадків здійснення своїх повноважень арбітражним керуючим безоплатно. Законодавець не ставить порядок розподілу витрат на оплату послуг керуючого реалізацією майна в залежність від майнового стану кожного кредитора у справі про банкрутство, правового статусу кредитора (особа, заснована на приватній чи державній формі власності, державний орган, громадська організація тощо), від джерел фінансування того чи іншого кредитора, а також від майнових результатів арбітражного керуючого у справі про банкрутство.

За період з 18.04.2023 до 15.05.2023 скарги на дії (бездіяльність) арбітражного керуючого Хомича Р.В. під час виконання ним повноважень керуючого реструктуризацією до суду не надходили. Розрахунок основної грошової винагороди за вказаний період у розмірі 12308,88грн, є арифметично правильним.

Суд, зокрема, дійшов висновку про затвердження звіту про нарахування та виплату грошової винагороди та стягнення з АТ «Перший Український Міжнародний Банк» на користь арбітражного керуючого Хомича Р.В. частини основної грошової винагороди за виконання повноважень керуючого реструктуризацією боргів боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1 в сумі 12308,88 грн.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 23.08.2023 ухвалу місцевого господарського суду про стягнення з АТ «Перший Український Міжнародний банк» на користь арбітражного керуючого Хомича Р.В. основної грошової винагороди у сумі 12308,88 грн скасовано. Ухвалено в цій частині нове судове рішення про стягнення з боржника Особа_1 на користь арбітражного керуючого Хомича Р.В. основної грошової винагороди у сумі 12308,88 грн. В решті ухвалу залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що відповідно до приписів ч. 1 ст. 115 та ч. 3 ст. 116 КУзПБ провадження у справі про неплатоспроможність боржника - фізичної особи або фізичної особи - підприємця може бути відкрито лише за заявою боржника. При цьому обов'язково умовою є те, що до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність додаються докази авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень. Тобто, на етапі реструктуризації боргів законодавець поклав саме на боржника весь тягар оплати послуг арбітражного керуючого.

Після переходу до наступної стадії - погашення боргів в Кодексі України з процедури банкрутства не визначено, що у разі закінчення внесених заявником/боржником авансованих коштів або відсутності коштів та майна у боржника, суд може стягнути з кредиторів кошти для сплати арбітражному керуючому винагороди та/або відшкодування понесених ним витрат. Так, згідно з частиною першою статті 30 КУзПБ арбітражний керуючий виконує повноваження за грошову винагороду. Сплата основної винагороди арбітражного керуючого за виконання ним повноважень розпорядника майна, ліквідатора, керуючого санацією, керуючого реструктуризацією, керуючого реалізацією здійснюється за рахунок коштів, авансованих заявником (кредитором або боржником) на депозитний рахунок господарського суду, який розглядає справу, до моменту подання заяви про відкриття провадження у справі (абзац б частини другої ст. 30 КУзПБ).

КУзПБ містить застереження щодо боржника, який ініціює своє банкрутство, а саме: звертаючись до господарського суду із заявою про неплатоспроможність фізичної особи, заявник зобов'язаний мати достатньо майна для покриття витрат, пов'язаних з провадженням у справі (ч. 5 ст. 34 та ч. 1 ст. 113 КУзПБ). Отже, нормами КУзПБ передбачено додаткову вимогу щодо заяви боржника, у разі ініціювання ним провадження у справі про власне банкрутство (неплатоспроможність) - обов'язкову наявність у такого заявника майна, достатнього для покриття судових витрат, пов'язаних із здійсненням провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. У визначенні таких витрат слід враховувати, зокрема, оплату винагороди арбітражному керуючому у мінімальному розмірі не менше ніж за 120 днів в процедурі реструктуризації боргів боржника; в процедурі погашення боргів боржника; відшкодування судового збору, сплаченого кредиторами за подачу грошових вимог, згідно переліку кредиторів, який визнає боржник та їх правової допомоги, тощо.

Враховуючи наведене, колегія суддів зауважила, що законодавець звільнив фізичну особу лише від обов'язку сплати судового збору за подання заяви про неплатоспроможність, проте інших пільг щодо оплати судових витрат, пов'язаних з розглядом справи, КУзПБ не містить.

На відміну від інституту про неплатоспроможність фізичної особи інститут про банкрутство юридичної особи має свої особливості. Так, абзацом 7 частини другої ст. 30 КУзПБ передбачено, що у разі якщо процедура триває після закінчення авансованих заявником коштів, основна винагорода арбітражного керуючого сплачується за рахунок коштів, одержаних боржником - юридичною особою у результаті господарської діяльності, або коштів, одержаних від продажу майна боржника, яке не перебуває в заставі. Частиною п'ятою ст. 30 КУзПБ передбачено, що кредитори можуть створювати

фонд для авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого. Порядок формування фонду та порядок використання його коштів визначаються рішенням комітету кредиторів та затверджуються ухвалою господарського суду. Тобто, КУзПБ розширює можливості за рахунок чого може бути оплачено послуги арбітражного керуючого у справах про банкрутство юридичної особи, які ініційовані кредиторами. Крім того, активи боржника-юридичної особи, можуть збільшуватися за рахунок майнових прав, які виникають у зв'язку з визнанням угод недійсними в порядку ст. 42 КУзПБ та зобов'язаннями осіб, які відповідають за зобов'язаннями боржника відповідно до закону або установчих документів боржника, які входять до ліквідаційної маси (ст. 213 ГК України), також, за наслідком застосування субсидіарної відповідальності до третіх осіб, засновників, керівників боржника, та інших осіб, за доведення боржника до банкрутства або з вини цих осіб (ч. 2 ст. 65 КУзПБ).

Важливою відмінністю двох інститутів є і те, що у справах про банкрутство юридична особа ліквідується, проте, за фізичною особою зберігається ряд обов'язків та остання не втрачає право на працю та інші можливості для набуття статків.

Абзацом 3 частини 6 ст. 30 КУзПБ у редакції, яка діяла на час подання клопотання арбітражним керуючим про затвердження звіту судом, не передбачено розгляд безпосередньо судом та прийняття відповідної ухвали про затвердження звіту про нарахування та виплату грошової винагороди, здійснення та відшкодування витрат за підсумками процедури реструктуризацією боргів, оскільки вона у новій редакції стосується лише звітів, які подаються за підсумками процедур розпорядження майном, санації, ліквідації та погашення боргів.

Згідно з ч. 5 ст. 34 КУзПБ боржник подає заяву до господарського суду за наявності майна, достатнього для покриття витрат, пов'язаних з провадженням у справі, якщо інше не передбачено Кодексом. Отже, подаючи заяву про власну неплатоспроможність та обираючи керуючого реструктуризацією, боржник повинен мати майно, до якого згідно зі ст. 177 Цивільного кодексу України відносяться гроші для оплати послуг керуючого реструктуризацією та покриття усіх його витрат, пов'язаних зі справою, яку порушено за ініціативою боржника. Авансування коштів на оплату послуг керуючого реструктуризацією за три місяці роботи не звільняє боржника від подальшого відшкодування основної грошової винагороди керуючого реструктуризацією та його витрат у справі у разі, якщо процедура реструктуризації боргів буде тривати більше трьох місяців. Наявність у заявника майна, достатнього для покриття судових витрат, пов'язаних із здійсненням провадження у справі про неплатоспроможність є гарантією законних очікувань кредиторів і арбітражного керуючого на відшкодування витрат пов'язаних з розглядом справи про неплатоспроможність.

Відповідно до приписів ст. 13 Цивільного кодексу України особа користується своїми правами у межах, наданих актами цивільного законодавства. Не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах.

Колегія суддів вбачала в діях боржника зловживання своїми правами, коли останній намагався не тільки списати свій борг, а ще й при цьому перекласти тягар по оплаті послуг арбітражного керуючого на кредиторів. При цьому, КУзПБ не передбачає можливості стягнення з кредиторів коштів для сплати арбітражному керуючому винагороди та/або відшкодування понесених ним витрат. Саме на заявника-боржника справи про банкрутство (неплатоспроможності) законодавець поклав обов'язок по відшкодуванню судових витрат, до яких, як зазначено, відноситься і витрати на оплату арбітражному керуючому.

Таким чином, законодавець передбачив обов'язок для боржника мати достатньо майна на погашення судових витрат у справі у разі ініціювання свого банкрутства

(неплатоспроможності), оскільки після реструктуризації боргів заявник отримує пільги, які передбачені в інституті про неплатоспроможність. Тому перекладання тягаря оплати послуг арбітражного керуючого на кредиторів, які звернулися в справу про банкрутство в надії отримати частину своїх коштів, на думку колегії суддів, є зловживанням своїми правами в розумінні ст. 13 ЦК України та ст.ст. 42, 43 ГПК України.

ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО

Відмова у відкритті провадження у справі про банкрутство

Справа №905/187/22. Ухвалою Господарського суду Донецької області від 07.02.2022 відмовлено у відкритті провадження у справі про банкрутство ТОВ «Залив-Метал» за заявою ТОВ «Кредитна установа «Інвестиційна».

Суд першої інстанції вказав, що встановлення вибуття однієї із сторін зобов'язання, зокрема, стягувача, наявність підстав правонаступництва (у тому числі дослідження виконання умов договору про відступлення права вимоги грошових зобов'язань за кредитними договорами та договорами забезпечення, обсяг переданих за ним прав тощо) та передача прав в частині стягнення суми, здійснюється у порядку, який притаманний для позовного провадження. Оскільки даний порядок не дотримано, має місце суперечність права на отримання (стягнення) грошової суми, яка визначається кредитором як належна йому. Відтак, не вбачається можливості встановити безспірності заявлених заявником вимог, а саме безспірності наявності права стягнення заявленої суми, з якою пов'язано звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство ТОВ «Залив-Метал».

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 20.03.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що звернення кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство по суті є реалізацією кредитором права на судовий захист власних майнових прав за відсутності належного виконання грошового зобов'язання боржником. У зв'язку з цим кредитор повинен надати суду докази на підтвердження наявності у нього права, яке підлягає захисту, та навести обставини, що є підставою для звернення до суду. При цьому, на господарський суд покладається обов'язок перевірки обґрунтованості вимог ініціуючого кредитора та з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, що, враховуючи принцип дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів, має здійснюватися судом незалежно від погодження боржником із заявленими вимогами чи, навпаки, пасивної процесуальної поведінки боржника у вигляді неподання ним відзиву на заяву про відкриття відповідного провадження.

Звертаючись до суду із заявою про відкриття провадження справі про банкрутство, ТОВ «Кредитна установа «Інвестиційна» вказувало про наявність права вимоги до боржника за кредитним договором і наявність непогашеної заборгованості за цим правочином у розмірі 883438371,69 грн. Право вимоги сплати йому суми заборгованості за означеним договором вважало таким, що виникло на підставі договору про відступлення права вимоги грошових зобов'язань за кредитними договорами та договорами забезпечення, який укладено між ТОВ «Кредитна установа «Інвестиційна» (новий кредитор) та ТОВ «Фінансова компанія «Інвестохіллс Веста» (первісний кредитор).

Колегія суддів, дослідивши умови договору уступки права вимоги за кредитним договором з урахуванням додатків до нього, встановила, що сума заборгованості за договором уступки передана у більшому розмірі ніж визначена за рішенням суду у справі №905/908/17 і покладена в основу для ініціювання справи про банкрутство. До того ж,

аналізуючи заборгованість, що покладена кредитором для ініціювання справи про банкрутство, необхідно відзначити, що у свою чергу дійсно заборгованість виникає не з прийнятого рішення, а у зв'язку з неналежним виконанням зобов'язання боржника за правочином – договором кредитування і у 2017 році належний кредитор вчинив дії по її стягненню шляхом звернення до суду з позовом про стягнення заборгованості. У подальшому ним отримано наказ від 18.08.2017 на примусове виконання рішення. Надаючи до суду заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство, ініціюючий кредитор, посилаючись у тому числі на судові рішення у справі №905/908/17, не надав жодних документів та пояснень щодо виконавчого провадження. Можливо допустити, що наказ було пред'явлено до виконання і провадилися дії по його виконанню чи є погашення певної суми. Вказані обставини підлягають дослідженню також у порядку, який притаманний для позовного провадження.

Щодо обставин наявності у даній справі підстав для відмови у відкритті провадження у справі за заявою ТОВ “Кредитна установа “Інвестиційна”, визначених ч.6 ст. 39 КУзПБ, суд апеляційної інстанції виходив з такого.

Спір про право - це формально визнана суперечність між суб'єктами цивільного права, що виникла за фактом порушення або оспорювання суб'єктивних прав однією стороною цивільних правовідносин іншою і яка потребує врегулювання самими сторонами або вирішення судом. Отже, під спором про право необхідно розуміти певний стан суб'єктивного права, який суттю суперечності, конфлікту, протиборства сторін.

Разом з тим, поняття “спору про право” має розглядатися не суто технічно, йому слід надавати сутнісного, а не формального значення. Тому вирішуючи питання чи свідчить вимога кредитора (кредиторів) про наявність спору про право, слід враховувати, що спір про право виникає з матеріальних правовідносин і характеризується наявністю розбіжностей (суперечностей) між суб'єктами правовідносин з приводу їх прав та обов'язків та неможливістю їх здійснення без усунення перешкод в судовому порядку. Спір про право може мати місце також у випадку, коли на шляху здійснення особою права виникають перешкоди, які можуть бути усунуті за допомогою суду.

Спір про право пов'язаний виключно з порушенням, оспоренням або невизнанням, а також не доведенням суб'єктивного права, при якому існують конкретні особи, які перешкоджають в реалізації права. Здійснюючи розгляд спорів про право, суд встановлює наявність чи відсутність певних обставин (юридичних фактів). За відсутності цих елементів не може бути спору про право. Юридичні факти – це певні життєві обставини, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну або припинення правовідносин.

Якщо у підготовчому засіданні буде з'ясовано, що між ініціюючим кредитором та боржником існують суперечки з приводу їх прав та обов'язків, що вочевидь ставить під сумнів вимогу кредитора, і їх вирішення можливе виключно шляхом встановлення об'єктивної істини, що, у свою чергу, покладає на суд обов'язок вжити всіх визначених законом заходів до всебічного, повного та об'єктивного з'ясування дійсних прав і обов'язків сторін, у тому числі із застосуванням інституту доказів і доказування, що притаманно саме для справ позовного провадження, господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі про банкрутство.

Норми частини шостої ст. 39 КУзПБ, як і інші положення цього Кодексу, не містять окремого визначення такої підстави для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство як-то необґрунтованість/непідтвердження вимог ініціюючого кредитора, однак (беручи до уваги визначений частиною першою ст. 39 КУзПБ обов'язок суду щодо перевірки обґрунтованості вимог заявника) протилежний підхід, тобто відкриття провадження за цих умов, матиме наслідком порушення прав та інтересів боржника, інших його кредиторів та в цілому суперечитиме спрямованості законодавства у сфері неплатоспроможності.

З огляду на викладене колегія суддів зазначила, що вирішуючи питання процесуальних наслідків подання ініціюючим кредитором заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, яка не містить у собі належних доказів існування суб'єктивного права вимоги щодо грошових зобов'язань, суд може послатися на норму частини шостої ст. 39 КУзПБ (відмова у відкритті провадження у справі про банкрутство, якщо вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження), яка, з урахуванням концепції недостатньої якості закону, є найбільш близькою за предметом регулювання до сфери спірних правовідносин. Аналогічного висновку дійшов Верховний Суд у постанові від 22.09.2021 у справі №911/2043/20.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 05.12.2022 у справі №922/2154/22 відмовлено у відкритті провадження у справі за заявою ТОВ "Суффле Агро Україна" про банкрутство ТОВ "Агрофірма Престиж".

Ухвала обґрунтована наявністю спору про право у розумінні положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ, оскільки судом встановлено, що рішенням Господарського суду Харківської області від 21.09.2022 у справі №922/470/22 задоволено позов ТОВ "Агрофірма Престиж" та визнано таким, що не підлягає виконанню виконавчий напис №3122, що вчинений 26.11.2021 приватним нотаріусом Львівського міського нотаріального округу Ясінським В.Є. на фінансовій аграрній розписці №237, у якому запропоновано до стягнення з ТОВ "Агрофірма Престиж" на користь ТОВ "Суффле Агро Україна" безумовне грошове зобов'язання у розмірі 28515143,00 грн, штрафу у розмірі 14257571,50 грн, витрат за вчинення нотаріальних дій у розмірі 215000,00 грн. Місцевим господарським судом встановлено, що станом на момент проведення підготовчого засідання (05.12.2022) вищевказане рішення оскаржено ТОВ "Суффле Агро Україна" у Східному апеляційному господарському суді, а відтак існує судовий розгляд щодо оскарження безспірності заборгованості, що покладена в основу заяви ТОВ "Агрофірма Престиж" про відкриття провадження у справі про банкрутство, що унеможливило відкриття провадження у справі про банкрутство.

Крім того, суд встановив, що станом на момент проведення підготовчого засідання до Господарського суду Харківської області надійшла позовна заява ТОВ "Агро-Груп Україна" про визнання недійсним договору поставки від 01.01.2020, укладеного між ТОВ "Суффле Агро Україна" та ТОВ "Агрофірма Престиж", у зв'язку з чим суд відзначив, що у разі задоволення позову у вказаній вище справі судом буде встановлено відсутність підстав існування заборгованості, наявністю якої ініціюючий кредитор обґрунтовує свої вимоги у заяві про відкриття провадження у справі про банкрутство.

За наведених підстав господарський суд першої інстанції дійшов висновку, що існує спір про право щодо розміру заборгованості боржника за договором поставки від 01.01.2020, на підставі якого ТОВ "Суффле Агро Україна" обґрунтовує свої вимоги у заяві про відкриття провадження у справі про банкрутство. Вказані обставини свідчать про наявність спору про право, що в силу положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ є перешкодою для відкриття справи про банкрутство.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 20.04.2023 ухвалу місцевого господарського суду скасовано. Справу направлено для продовження розгляду до Господарського суду Харківської області.

Судом апеляційної інстанції встановлено, що у своїй заяві про відкриття провадження у справі про банкрутство кредитор ТОВ "Суффле Агро Україна" просив визнати вимоги до боржника у загальному розмірі 55353433,50 грн, з яких: 10006084,00 грн – безспірна заборгованість за фінансовою аграрною розпискою №235 від 18.03.2020; 28515143,00 грн – безспірна заборгованість за фінансовою аграрною розпискою №237 від

18.03.2020; 16832206,50 грн – решта заборгованості за договором поставки. Тобто, вимоги кредитора в сумі 38521227,00 грн виникли на підставі двох фінансових аграрних розписок, а решта заборгованості в сумі 16832206,50 грн – за договором поставки.

Відповідно до визначення термінів, що містяться у ст. 1 Закону України "Про аграрні розписки", аграрна розписка - товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов'язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах; боржник за аграрною розпискою - особа, яка видає аграрну розписку для оформлення свого зобов'язання здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених в аграрній розписці умовах; кредитор за аграрною розпискою - фізична чи юридична особа, яка надає грошові кошти, послуги, поставляє товари, виконує роботи як зустрічне зобов'язання за договором, за яким боржник за аграрною розпискою видає їй аграрну розписку, наділяючи правом вимагати від нього належного виконання зобов'язань, а також фізична чи юридична особа, яка отримала права кредитора за аграрною розпискою від іншого кредитора за аграрною розпискою у спосіб, не заборонений законом. Згідно зі ст. 5 Закону України "Про аграрні розписки" фінансова аграрна розписка - це аграрна розписка, що встановлює безумовне зобов'язання боржника сплатити грошову суму, розмір якої визначається за погодженою боржником і кредитором формулою з урахуванням цін на сільськогосподарську продукцію у визначеній кількості та якості. За приписами ст. 13 Закону України "Про аграрні розписки" наявність аграрної розписки без відмітки про її виконання є достатнім підтвердженням безспірності вимог кредитора за аграрною розпискою. Отже, її виконання не повинно залежати від факту оскарження чи недійсності положень забезпечуваного договору (аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 30.03.2021 у справі № 14168/19).

У постанові від 27.01.2022 у справі № 924/233/21 Верховний Суд дійшов таких висновків щодо застосування вищенаведених норм матеріального права.

Аграрну розписку не можна ототожнювати із договором поставки, на підставі якого у кредитора виникає зустрічне зобов'язання до боржника - сільгоспвиробника. При оформленні та видачі аграрної розписки наявність такого зустрічного зобов'язання необхідна виключно для підтвердження статусу кредитора та можливості видачі аграрної розписки. Аграрна розписка не є і додатком до договору поставки, на підставі якого у кредитора виникає зустрічне зобов'язання до боржника - сільгоспвиробника. При цьому аграрна розписка є специфічним видом правочину, який має спеціальне законодавче врегулювання - Закон України "Про аграрні розписки". Аграрна розписка є окремим правочином, товаророзпорядчим документом, який встановлює безумовне зобов'язання боржника сплатити грошову суму, забезпечене заставою майбутнього врожаю. Аграрна розписка може містити, крім іншого, відповідальність за її невиконання та інші положення, що не суперечать законодавству. Аграрна розписка виконується незалежно від виконання договору поставки (чи іншого), на підставі якого у кредитора виникає зустрічне зобов'язання, вона може бути відступлена іншому кредитору.

З огляду на викладене, колегія суддів вважала, що висновки суду першої інстанції про те, що у разі задоволення позову у даній справі судом буде встановлено відсутність підстав існування заборгованості за договором поставки, у тому числі за фінансовими аграрними розписками на загальну суму 38521227,00 грн, зроблені з неправильним застосуванням норм ст.ст. 1, 5 та 13 Закону України "Про аграрні розписки" і не відповідають вищенаведеним висновкам Верховного Суду щодо застосування цих норм права, оскільки аграрну розписку не можна ототожнювати із договором поставки та її виконання не повинно залежати від факту оскарження чи недійсності положень такого договору.

Відповідно до ст. 599 ЦК України зобов'язання припиняється виконанням, проведеним належним чином. З огляду на відсутність в матеріалах справи доказів виконання боржником зобов'язання за вказаними аграрними розписками у встановлений строк, колегія суддів апеляційного господарського суду вважала безпідставними висновки місцевого суду про наявність спору про право щодо розміру заборгованості боржника за договором поставки, на підставі якого ТОВ "Суффле Агро Україна" обґрунтовує заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство.

При цьому, ані оскарження боржником виконавчого напису нотаріуса від 26.11.2021 за фінансовою аграрною розпискою №237 від 18.03.2020 на суму 28515143,00 грн, ані оскарження договору поставки жодним чином не спростовують наявність безспірної заборгованості боржника перед кредитором за аграрними розписками, на яких відсутні написи "Виконано", а також не свідчить про наявність спору про право.

Крім того, Верховний Суд у своїх постановках неодноразово викладав висновки про застосування положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ стосовно необхідності встановлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора як необхідної передумови для відкриття провадження у справі про банкрутство, а також наявності підстав для відмови у відкритті провадження за відповідною заявою ініціюючого кредитора в разі виникнення такого спору саме до подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Як вбачається з матеріалів справи, з позовом про визнання недійсним договору поставки боржник - ТОВ "Агрофірма Престиж" звернувся до господарського суду 02.12.2022, тобто після звернення кредитора із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника (за 5 днів до проведення підготовчого засідання та постановлення ухвали від 05.12.2022). До того ж, на час проведення підготовчого засідання за вказаною заявою кредитора провадження у справі за відповідним позовом боржника відкрито не було, позовна заява була залишена без руху ухвалою Господарського суду Чернівецької області від 07.12.2022 у справі №922/2401/22.

З огляду на викладені обставини, колегія суддів дійшла висновку про відсутність підстав для висновку щодо наявності у цьому випадку спору про право в розумінні положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ на момент відкриття провадження у справі про банкрутство боржника.

Правонаступництво

Згідно з ч. 1 ст. 43 КУзПБ у разі вибуття чи заміни кредитора у справі про банкрутство господарський суд за заявою правонаступника або іншого учасника (учасників) справи здійснює заміну такої сторони її правонаступником на будь-якій стадії провадження у справі.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 26.09.2023 у справі № 917/373/18, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 18.01.2024, задоволено заяву ТОВ "Фінансова компанія "Фінтакт" про заміну кредитора у справі та здійснено заміну кредитора в частині грошових вимог до ПАТ "Полтавський автоагрегатний завод" на суму 139579261,07 грн заставних вимог, 3524 грн судового збору (вимоги першої черги), а саме: первісного кредитора ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит" на нового кредитора - ТОВ "Фінансова компанія "Фінтакт".

Суди виходили з того, що частиною 1 ст. 52 ГПК України встановлено, що у разі смерті або оголошення фізичної особи померлою, припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення), заміни кредитора чи боржника в зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір,

суд залучає до участі у справі правонаступника відповідного учасника справи на будь-якій стадії судового процесу.

Відповідно до приписів ст. 43 Кодексу України з процедур банкрутства у разі вибуття чи заміни кредитора у справі про банкрутство господарський суд за заявою правонаступника або іншого учасника (учасників) справи здійснює заміну такої сторони її правонаступником на будь-якій стадії провадження у справі. Усі дії, вчинені у справі про банкрутство до вступу у справу правонаступника, обов'язкові для нього так само, як вони були обов'язкові для особи, яку правонаступник замінив.

Відповідно до частини першої ст. 509 Цивільного кодексу України зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. Пунктом 1 частини 1 ст. 512 Цивільного кодексу України встановлено, що кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги).

Згідно з правовою позицією Верховного Суду України, викладеною у постанові від 06.07.2015 у справі № 6-301цс15, відступлення права вимоги по суті означає договірну передачу зобов'язальних вимог первісного кредитора новому кредиторові. Натомість договір факторингу має на меті фінансування однієї сторони договору іншою стороною шляхом надання їй визначеної суми грошових коштів, яка власне є предметом договору. Ця послуга згідно з договором факторингу надається фактором клієнту за плату, розмір якої визначається договором. При цьому право грошової вимоги, передане фактору, не є платою за надану останнім фінансову послугу.

Як встановлено судами, укладені між АТ "БАНК "ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ" та ТОВ "ФК "ФІНТАКТ" договори є договорами про передачу зобов'язальних вимог первісного кредитора новому кредиторові, тобто договором відступлення права вимоги.

Таким чином, первісний кредитор, ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит", заміни в частині грошових вимог до ПАТ "Полтавський автоагрегатний завод" на суму 139579261,07 грн, що забезпечені заставою, на суму 3524,00 грн судового збору на нового кредитора - ТОВ "Фінансова компанія "Фінтакт".

Справа № 922/3437/21. Ухвалою господарського суду Харківської області від 12.01.2023, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 12.04.2023, у задоволенні заяви Особа_1 про заміну кредитора у справі про банкрутство ТОВ "Оптім Груп" відмовлено.

Суди виходили з того, що згідно з приписами ст.43 КУзПБ, а саме, у разі вибуття чи заміни кредитора у справі про банкрутство господарський суд за заявою правонаступника або іншого учасника (учасників) справи здійснює заміну такої сторони її правонаступником на будь-якій стадії провадження у справі. Відповідно до частини 1 ст.52 ГПК України у разі смерті або оголошення фізичної особи померлою, припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення), заміни кредитора чи боржника в зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір, суд залучає до участі у справі правонаступника відповідного учасника справи на будь-якій стадії судового процесу.

Верховний Суд неодноразово наголошував на тому, що процесуальне правонаступництво у розумінні ст. 52 ГПК України допускається на будь-якій стадії судового процесу. Такий висновок викладений, зокрема, у постанові від 07.04.2022 у справі № 910/8252/21. Також у постанові Великої Палати у складі Верховного Суду від 18.01.2022 у справі № 34/425 викладено, що особа може бути замінена судом у порядку

процесуального правонаступництва за ст.52 ГПК України на будь-якій стадії процесу, якщо здійснюється провадження у справі за участі її правопопередника щодо майна чи активів (немайнових прав), набутих цією особою в порядку матеріального правонаступництва.

Як свідчать матеріали справи, ухвалою господарського суду Харківської області від 07.12.2021 відмовлено у відкритті провадження у справі за заявою ФОП Мирошника В.І. про банкрутство ТОВ "Оптім Груп" на підставі абзацу 2 частини 6 ст.39 КУзПБ.

Відповідно до норм права ст. 43 КУзПБ та частини 1 ст.52 ГПК України заява про заміну сторони кредитора у процедурі банкрутства може бути подана на будь-якій стадії провадження у справі, однак у даному випадку взагалі відсутнє провадження у справі про банкрутство, відповідно, відсутня і будь-яка стадія провадження у справі.

Враховуючи встановлені обставини про відсутність у провадженні господарського суду Харківської області справи про банкрутство ТОВ «Оптім Груп», а також вищезазначені положення чинного законодавства, суди дійшли висновку про відмову у задоволенні заяви про заміну кредитора у справі про банкрутство, оскільки відсутні правові підстави для здійснення процесуального правонаступництва у межах відповідної справи.

САНАЦІЯ БОРЖНИКА

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 25.07.2023 у справі №917/1597/19, серед іншого, задоволено клопотання арбітражного керуючого Шершня Ю.С. про введення процедури санації, затвердження плану санації у справі про банкрутство КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця" Полтавської міської ради; затверджено план санації Підприємства в редакції від 29.06.2023, схваленій зборами кредиторів 29.06.2023; введено процедуру санації у справі; призначено керуючим санацією боржника арбітражного керуючого Шершня Ю.С.; встановлено оплату послуг арбітражного керуючого Шершня Ю.С. за виконання повноважень керуючої санацією у справі про банкрутство КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця" Полтавської міської ради в розмірі чотирьох мінімальних заробітних плат за кожний місяць виконання повноважень; ухвалено оприлюднити у встановленому ч. 4 ст. 50 КУзПБ порядку на офіційному веб-порталі судової влади України повідомлення про введення процедури санації КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця" Полтавської міської ради; роз'яснено, що з моменту постановлення ухвали про введення процедури санації: члени виконавчого органу (керівник) боржника звільняються з посади у порядку, визначеному законодавством; управління боржником переходить до керуючої санацією; зупиняються повноваження органів управління боржника - юридичної особи щодо управління та розпорядження майном боржника, повноваження органів управління передаються керуючому санацією, крім повноважень, передбачених планом санації; органи управління боржника протягом 15 днів з дня прийняття рішення про введення процедури санації та призначення керуючої санацією зобов'язані здійснити передачу керуючому санацією бухгалтерської та іншої документації боржника, його печаток, штампів, матеріальних та інших цінностей; арешт на майно боржника та інші обмеження дій боржника щодо розпорядження його майном можуть бути накладені лише в межах процедури санації, за умови що вони не перешкоджають виконанню плану санації та не суперечать інтересам конкурсних кредиторів. Не допускається арешт грошових коштів, що знаходяться на банківських рахунках умовного зберігання (ескроу), відкритих боржником у встановленому законодавством порядку; не допускається накладення арешту на кошти, що отримуються (утримуються) небанківським надавачем платіжних послуг на розрахунковому рахунку, відкритому банком небанківському надавачу платіжних послуг

для виконання платіжних операцій, за зобов'язаннями такого небанківського надавача платіжних послуг перед будь-яким кредитором.

Судом першої інстанції встановлено, що план санації КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця" розроблений у відповідності до вимог Кодексу України з процедур банкрутства і спрямований на відновлення платоспроможності Підприємства та задоволення вимог його кредиторів. План санації містить заходи щодо відновлення платоспроможності боржника, а також передбачає строк відновлення платоспроможності боржника. Проаналізувавши умови поданого на затвердження плану санації, місцевий господарський суд дійшов висновку, що передбачені планом заходи відновлення платоспроможності боржника в цілому відповідають загальним вимогам, визначеним у ст.ст. 51, 52 КУзПБ. План санації містить заходи, які не суперечать положенням чинного законодавства та спрямовані на погашення вимог кредиторів, та як наслідок на відновлення платоспроможності боржника в межах строку процедури санації.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 03.10.2023 ухвалу місцевого господарського суду скасовано частково, а саме п.п. 1, 2, 5, 5, 6, 7, 9, 10 резолютивної частини вказаної ухвали. Відмовлено у задоволенні клопотання про введення процедури санації, затвердження плану санації у справі про банкрутство КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця" Полтавської міської ради.

Суд апеляційної інстанції, зокрема, виходив з того, що системний аналіз норм Кодексу України з процедур банкрутства свідчить, що кожна судова процедура у справі про банкрутство містить правовий інструментарій (юридично значимі дії, рішення, правочини тощо), за допомогою якого досягається мета відповідної процедури.

Частиною першою ст. 50 КУзПБ визначено, що під санацією розуміється система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника.

Отже, процедура судової санації запроваджується з метою запобігання банкрутства та ліквідації боржника, а також з метою його фінансового оздоровлення та задоволення вимог кредиторів шляхом додаткових заходів (реструктуризація боргів, реорганізація юридичної особи тощо). Законними пріоритетами у процедурі санації є запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, оздоровлення фінансово-господарського становища боржника. Методами досягнення такої легальної мети є розроблення відповідного плану санації та його узгодження кредиторами (приватно-правова складова процедури санації). Постановленню ухвали про введення процедури санації передують судова процедура розпорядження майном боржника, порядок проведення якої врегульований у розділі II КУзПБ.

Під розпорядженням майном згідно з частиною першою ст. 44 КУзПБ розуміється система заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного використання майнових активів боржника, здійснення аналізу його фінансового стану, а також визначення наступної процедури (санації чи ліквідації). Задля досягнення наведеної мети розпорядник майна зобов'язаний, зокрема: проводити аналіз фінансово-господарського стану, інвестиційної та іншої діяльності боржника та становища на ринках боржника; виявляти (за наявності) ознаки фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства; надавати господарському суду та комітету кредиторів звіт про свою діяльність, а також здійснювати розкриття кредиторам інформації щодо фінансового стану боржника та ходу провадження у справі; не пізніше двох місяців з дня відкриття провадження у справі про банкрутство провести

інвентаризацію майна боржника та визначити його вартість (частина третя ст. 44 КУзПБ). До закінчення процедури розпорядження майном боржника збори кредиторів приймають одне з таких рішень: схвалити план санації та подати до господарського суду клопотання про введення процедури санації і затвердження плану санації; подати до господарського суду клопотання про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури (частина друга ст. 49 КУзПБ). Проте, рішення суду про визначення подальшої судової процедури не може ґрунтуватися лише на клопотанні комітету кредиторів. Відомості про фінансово-майновий стан боржника (актив) мають бути предметом розгляду в судовому засіданні у справі про банкрутство.

Як вбачається з матеріалів справи, розпорядником майна 29.06.2023 проведені збори кредиторів, де взяли участь кредитори, що мають 100% голосів від загальної кількості. За результатами зборів кредиторів прийнято рішення схвалити запропонований розпорядником майна Шершнем Ю.С. план санації КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна ділянка"; направити до Господарського суду Полтавської області клопотання про призначення арбітражного керуючого Шершня Ю.С. керуючим санацією та доручити йому направити відповідні клопотання до Господарського суду Полтавської області. Арбітражний керуючий наполягав на тому, що при розробці плану санації ним було враховано та використано дані інвентаризації, яка проведена попереднім розпорядником майна Цвітненком Д.М. у 2020 році.

В матеріалах справи міститься два інвентаризаційні описи від 07.06.2019 (який надавався головою ліквідаційної комісії Кропивкою Ю.І. до заяви про порушення провадження у справі про банкрутство) та від 13.03.2020 (який надавався розпорядником майна Цвітненком Д.М.). Так, згідно з наказом №1-і від 28.01.2020 «Про проведення інвентаризації» створено інвентаризаційну комісію КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна ділянка" Полтавської міської ради у складі: голови комісії Кропивка Ю.І. (голова комісії з припинення (ліквідаційної комісії КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна ділянка") та члена комісії Цвітненко Д.М. (розпорядник майна). В ході проведення інвентаризації у період з 09.03.2020 по 13.03.2020 встановлено наявність транспортних засобів у кількості 75 одиниць, балансова вартість відсутня, а також встановлено наявність нерухомості у кількості 34 одиниці без визначення балансової вартості. Отже, перелік майна визначений у плані санації за 2023 рік не відповідає переліку майна виявленого при інвентаризації у 2020 році.

Крім того, в постанові Східного апеляційного господарського суду від 09.02.2021 було скасовано ухвалу Господарського суду Полтавської області від 27.10.2020 в частині п.п. 3-12 та прийнято в цій частині нове рішення про відмову у затвердженні плану санації, який був поданий до суду попереднім розпорядником майна Цвітненком Д.М., суд апеляційної інстанції висловив суттєві зауваження до проведеної ним інвентаризації 2020 року та аналізу фінансового стану. Так, суд апеляційної інстанції звернув увагу на те, що матеріали справи не містять доказів надсилання голові ліквідаційної комісії КП "ПМШЕД" Полтавської міської ради: запиту від 28.01.2020 №01П, в якому розпорядник майна КП "ПМШЕД" ПМР арбітражний керуючий Цвітненко Д.М. просить надати бухгалтерську та фінансову звітність, звіт про рух коштів, дебіторську і кредиторську заборгованість, тощо; наказу про проведення інвентаризації від 28.01.2020 №1-і, яким створено інвентаризаційну комісію КП "ПМШЕД" Полтавської міської ради у складі голови комісії Кропивки Ю.І. та члена комісії розпорядника майна Цвітненка Д.М. та встановлено строк проведення інвентаризації. З інвентаризаційного опису необоротних активів від 13.03.2020 не вбачається чи фактично був головою комісії Кропивка Ю.І. присутній при проведенні інвентаризації. Апеляційний господарський суд також зазначив, що розпорядником майна не вчинено всіх необхідних дій задля досягнення головної мети інвентаризації, а саме: визначення фактичної наявності й стану майна об'єкта

інвентаризації, перевірка фактичної наявності майна з даними бухгалтерського обліку, врегулювання інвентаризаційних різниць. Також судом встановлено, що розпорядник майна Цвітненко Д.М. не отримував первинної бухгалтерської та господарської документації від боржника, що відповідно, свідчить про те, що розпорядником майна не проводився та не міг бути проведений аналіз фінансово-господарського стану Комунального підприємства "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця" Полтавської міської ради.

Під час судового засідання розпорядник майна Шершень Ю.С. надав пояснення, що після його призначення, він не проводив інвентаризацію та оцінку майна боржника, а також аналіз його фінансово-господарського стану, інвестиційної та іншої діяльності, а при підготовці плану санації використовував відповідні дані від попереднього розпорядника майна станом на 2020 рік. Проте, як свідчать матеріали справи, зокрема, зміст нового плану санації розпорядник майна Шершень Ю.С. при його розробленні не врахував вищенаведені зауваження суду апеляційної інстанції, та при цьому взяв за основу та використав дані інвентаризації, проведеної з 03.06.2019 по 07.06.2019 ліквідаційною комісією КП "Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця" Полтавської міської, та наданою головою ліквідаційної комісії до заяви про порушення провадження у справі про банкрутство.

Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. При цьому забезпечуються: виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів; установлення лишку або нестачі активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що не використовуються, невикористаних сум забезпечення; виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання. При цьому суд має з'ясувати актив і пасив боржника та співставити відомості щодо обох величин. Розмір пасиву боржника підлягає визначенню відповідно до затвердженого судом у порядку ст. 47 КУзПБ реєстру вимог кредиторів. Відомості про актив боржника має містити звіт розпорядника майна про фінансово-господарський стан боржника. Зазначений звіт має бути предметом розгляду зборів кредиторів (комітету кредиторів), які на його підставі приймають рішення клопотати про перехід до наступної судової процедури.

Арбітражного керуючого Шершня Ю.С. призначено розпорядником майна Підприємства ухвалою суду від 28.09.2021 та зобов'язано забезпечити виконання дій та заходів, передбачених Кодексом України з процедур банкрутства. Проте, протягом майже двох років після призначення розпорядником майна, ним не вжито заходів, передбачених ст. 44 КУзПБ, які б давали можливість з'ясувати актив боржника та встановити його реальний фінансово-господарський стан. Крім того, враховуючи положення ч. 10 ст. 45 Кодексу України з процедур банкрутства у процедурі розпорядження майном розпорядник майна за участю боржника розробляє план санації боржника відповідно до вимог цього Кодексу та подає його на розгляд зборів кредиторів. Водночас, матеріали справи не містять доказів залучення розпорядником майна боржника Шершня Ю.С. представників боржника до розроблення плану санації.

З наявних в матеріалах справи документів не вбачається, що арбітражний керуючий Шершень Ю.С. отримував первинну бухгалтерську та господарську документацію від боржника, що відповідно, свідчить про те, що розпорядником майна не проводився та не міг бути проведений аналіз фінансово-господарського стану КП

"Полтавська міська шляхово-експлуатаційна дільниця". Отже, схвалення плану санації зборами кредиторів відбулось без оцінки фінансово-господарського стану підприємства.

ЛІКВІДАЦІЙНА ПРОЦЕДУРА

Призначення ліквідатора

Ухвалою господарського суду Донецької області від 15.06.2023 у справі №27/896, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 06.09.2023, клопотання ТОВ "Видавництво "Восток України" задоволено; призначено ліквідатором у справі про банкрутство ЗАТ "Донецькбланкіздат" арбітражного керуючого Драліна А.В.; ліквідатору по закінченні ліквідаційної процедури ухвалено представити суду звіт про проведену роботу, ліквідаційний баланс банкрута та документи, передбачені ст.65 КУзПБ; арбітражному керуючому Шубі В.І. протягом 15 днів ухвалено передати документи у справі ліквідатору - арбітражному керуючому Драліну А.В.

Суди виходили з того, що відповідно до ст.1 КУзПБ ліквідатором є арбітражний керуючий, призначений господарським судом для здійснення ліквідаційної процедури; арбітражний керуючий - фізична особа, яка отримала відповідне свідоцтво та інформація про яку внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України.

Ухвалою господарського суду Донецької області від 21.03.2023, зокрема, відсторонено арбітражного керуючого Шубу В.І. від виконання повноважень ліквідатора ЗАТ "Донецькбланкіздат" за його заявою.

Відповідно до п.4 ч.8 ст.48 КУзПБ до компетенції комітету кредиторів належить прийняття рішення про звернення до господарського суду з клопотанням про призначення арбітражного керуючого, припинення повноважень арбітражного керуючого та про призначення іншого арбітражного керуючого.

Матеріали справи свдчать, що комітетом кредиторів проведено засідання шляхом опитування, відповідно до п.1-2 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ, на підставі надісланих членам комітету кредиторів повідомлень та за результатами опитування складено протокол №2 від 18.04.2023, згідно з яким комітетом кредиторів прийнято рішення: визначити арбітражного керуючого Драліна А.В. в якості кандидатури арбітражного керуючого для заміни ліквідатора ЗАТ "Донецькбланкіздат"; уповноважити ТОВ "Видавництво "Восток Україна" на надання суду відповідного клопотання про призначення арбітражного керуючого Драліна А.В. ліквідатором ЗАТ "Донецькбланкіздат"; відмовити у створенні фонду авансування основної винагороди та витрат ліквідаційної процедури ліквідатора ЗАТ "Донецькбланкіздат" в сумі 700000,00 грн за рахунок кредиторів пропорційно вимог, визнаних судом; відмовити в уповноваженні ТОВ "Видавництво "Восток Україна" на надання до суду відповідного клопотання про створення фонду авансування основної винагороди та витрат ліквідаційної процедури ліквідатора ЗАТ "Донецькбланкіздат".

Положеннями п.1² Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ визначено, що тимчасово, на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 збори (комітет) кредиторів можуть проводитися шляхом опитування. Ініціатор опитування надсилає всім учасникам зборів (комітету) кредиторів запит з проектом рішення із запропонованого питання (питань). У такому запиті зазначаються адреса, на яку учасники опитування мають надіслати свою відповідь, та строк надання відповіді. Надсилання запитів здійснюється на адреси електронної пошти учасників зборів (комітету) кредиторів, зазначені в заявах з грошовими вимогами до боржника, або на офіційно повідомлену адресу. У разі якщо в учасника опитування відсутня адреса електронної пошти, запит надсилається поштовим

відправленням. У такому разі строк проведення опитування має враховувати строки надходження поштової кореспонденції. У разі згоди із запропонованим рішенням учасник опитування підписує проект рішення та надсилає його ініціатору протягом 15 днів з дня отримання запиту. Згода учасника опитування з прийнятим рішенням має бути безумовною. Рішення учасника опитування, направлене разом з документами, що підтверджують його повноваження, на електронну пошту ініціатору опитування, підписується з використанням електронного цифрового підпису уповноваженої особи. Рішення учасника опитування, направлене засобами поштового зв'язку, підписується особисто учасником опитування або його представником з наданням документів, що підтверджують повноваження представника. Відповіді, отримані після закінчення встановленого строку або такі, зміст яких не дає змоги встановити волевиявлення учасника опитування щодо порушеного питання, не враховуються під час підрахунку результатів голосування з такого питання. Ініціатор опитування зобов'язаний викласти прийняте рішення у письмовій формі, додати до нього копії відповідей усіх учасників опитування та надіслати всім учасникам зборів (комітету) кредиторів у порядку, встановленому для надсилання запитів, протягом 10 днів з дати завершення строку на прийняття ним відповідей від учасників зборів (комітету) кредиторів. Датою прийняття рішення вважається останній день строку, протягом якого учасники опитування мали надіслати свої відповіді ініціатору опитування.

З долучених до клопотання документів вбачається, що ТОВ “Видавництво “Восток Україна” направлено на адреси членів комітету кредиторів повідомлення про проведення засідання комітетом кредиторів шляхом опитування, що підтверджується фіскальними чеками від 04.04.2023.

З клопотанням від 19.04.2023 ТОВ “Видавництво “Восток Україна” надано протокол, з якого слідує, що він складений на підставі відповідей, отриманих від ТОВ “МКФ “Донецькобліквідав”, ТОВ “Донецькформіздат”, ТОВ “Сервісоптторг”, ТОВ “Видавництво “Восток Україна”. Втім, з поданням клопотання від 13.06.2023 заявник просив долучити протокол від 18.04.2023 з урахуванням відповіді АТ “Державний-експортно-імпортний банк”. Заявник вказує, що відповідь ним була отримана 06.05.2023, про що свідчить трекінг Укрпошти. Матеріалами справи підтверджується той факт, що АТ “Укрексімбанк” скористалось своїм правом на подання відповіді в ході опитування в останній день строку, встановленого для надання відповіді.

Відповідно до протоколу в редакції, з урахуванням позиції банку, відповіді на зазначені повідомлення надані ТОВ “МКФ “Донецькобліквідав”, ТОВ “Донецькформіздат”, ТОВ “Сервісоптторг”, ТОВ “Видавництво “Восток Україна”, АТ “Державний-експортно-імпортний банк”, від інших членів комітету кредиторів відповіді не надійшли. Повноваження осіб, які підписали зазначені відповіді підтверджені, згідно з даними ЄДР. ТОВ “МКФ “Донецькобліквідав”, ТОВ “Донецькформіздат”, ТОВ “Сервісоптторг”, ТОВ “Видавництво “Восток Україна” погодили призначити арбітражним керуючим Драліна А.В. та уповноважити ТОВ “Видавництво “Восток Україна” на подання відповідного клопотання. АТ “Державний експортно-імпортний банк” у поданій відповіді заперечує проти призначення ліквідатором банкрута запропонованої кандидатури арбітражного керуючого Драліна А.В., зазначаючи про наявність іншої кандидатури арбітражного керуючого у справі, заява якого надійшла до банку. У відповіді банк зазначає, що запропонована ним кандидатура ліквідатора буде сумлінно виконувати свої зобов'язання на користь банку та пропонує кандидатуру Різника О.Ю.

Відповідно до ч.9 ст.48 КУЗПБ рішення зборів (комітету) кредиторів вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість голосів кредиторів, присутніх на зборах (комітеті) кредиторів. Сума голосів кредиторів, які прийняли участь у засіданні шляхом опитування складає 26240 гол., у зв'язку з чим комітет є повноважним на

прийняття відповідного рішення. За призначення арбітражного керуючого Драліна А.В. проголосувало більшість голосів кредиторів 14071 гол. проти 12169 гол. в особі банку.

Аргументи банку на те, що протокольне рішення на зборах кредиторів та комітету кредиторів не є волевиявленням всіх кредиторів у справі в розумінні КУЗПБ, а є виключною позицією фізичних осіб ОСОБА_1 та ОСОБА_2 (як зазначає представник банку, це тесть ОСОБА_1), які на думку апелянта особисто зацікавлені в недопущенні повернення заставного майна банку у власність банкрута, оскільки, як зазначає апелянт ОСОБА_1 є засновником Благодійної організації "Український благодійний фонд прямих спортивних інвестицій", яке було переможцем недійсного аукціону з продажу заставного майна банку, яке в подальшому було поділено ОСОБА_3, в результаті чого власниками нерухомого майна є ОСОБА_4 (матір ОСОБА_3 та теща ОСОБА_1) та ОСОБА_5, крім того ОСОБА_6 є засновником ТОВ "Видавництво Восток Україна" і ТОВ "МКФ Донецькобліквідав", які є кредиторами боржника, не приймаються.

Кредитором не наведено обґрунтувань та не надано жодних доказів в підтвердження "нездорової" зацікавленості, обраної комітетом кредиторів кандидатури арбітражного керуючого Драліна А.В., в його прагненні недоброякісно виконувати обов'язки ліквідатора.

Характер процедур прийняття рішень комітетом кредиторів в порядку п.1² Прикінцевих та перехідних положень КУЗПБ передбачає, що рішення в такому порядку приймається шляхом підрахунку безумовних відповідей на поставлені у запровадженому опитуванні запитання. На підставі отриманих відповідей ініціатором опитування складається протокол. До того ж, зазначені процедури не передбачають обов'язку ініціатора опитування виконувати вимоги інших членів комітету кредиторів щодо опитування по інших пропозиціях, проте сама зацікавлена особа може ініціювати опитування шляхом надіслання всім учасникам комітету кредиторів запиту з проектом рішення із запропонованого ним питання (питань).

АТ "Укрексімбанк" не надано доказів у розумінні ст. ст. 77-79 ГПК України ініціювання опитування з приводу призначення ліквідатором арбітражного керуючого Різника О.Ю., також від останнього не надходило заяв, відповідно до ч.3 ст.28 КУЗПБ.

Таким чином, суди дійшли висновку, що АТ "Укрексімбанк" не скористався правом запропонувати комітету кредиторів кандидатуру арбітражного керуючого Різника О.Ю., у визначеному чинним законодавством порядку.

Скарги на дії ліквідатора

Справа № 27/896. Ухвалою господарського суду Донецької області від 27.03.2023, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 02.08.2023, скаргу АТ "Державний експортно-імпорتنний банк України" на дії та бездіяльність арбітражного керуючого Шуби В.І., ліквідатора ЗАТ "Донецькбланкіздат" – задоволено частково; визнано протиправною бездіяльність ліквідатора арбітражного керуючого Шуби В.І., ліквідатора ЗАТ "Донецькбланкіздат" щодо не вчинення дій по витребуванню нерухомого майна, що було відчужене за результатами визнаного недійсним повторного аукціону з продажу майна боржника та визнаного недійсним договору купівлі-продажу від 17.01.2014, укладеного між ЗАТ "Донецькбланкіздат" в особі ліквідатора Гриневичької І.В та Благодійною організацією "Український благодійний фонд прямих спортивних інвестицій"; в іншій частині скарги відмовлено.

Судами під час розгляду справи встановлено, що 17.01.2014 Донецькою товарною біржею проведено аукціон з продажу групи нежитлових приміщень №47, що розташовані за адресою: м.Київ, вул. Старонаводницька, буд. 6 Б; ціна продажу становить 250721,22

грн., що підтверджується наявним в матеріалах справи протоколом аукціону №1 від 17.01.2014.

Ухвалою господарського суду Донецької області від 14.12.2017 задоволено заяву ПАТ “Державний експортно-імпортний банк України” про визнання недійсними результатів аукціону з продажу майна та відповідного договору купівлі-продажу такого майна: визнано недійсними результати проведеного 17.01.2014 року повторного аукціону з продажу майна ЗАТ “Донецькбланкіздат” - нежилих приміщень групи приміщень №47 ; визнано недійсним договір купівлі-продажу від 17.01.2014 року, укладений між ЗАТ “Донецькбланкіздат” в особі ліквідатора Гриневицької І.В. та Благодійною організацією “Український благодійний фонд прямих спортивних інвестицій”.

14.02.2014 року на рахунок боржника перераховано кошти в сумі 238496,40 грн за нежиле приміщення №47 відповідно до протоколу повторного аукціону від 17.01.2014. Вказане підтверджується випискою ЗАТ “Донецькбланкіздат” по рахунку за період з 01.01.2014 по 17.06.2016. Відповідно до виписки руху за особовим рахунком за період з 17.06.2016 по 09.12.2021, на який перенесено залишки грошових коштів боржника, що знаходились на рахунках філії банку, яка була ліквідована, сума грошових коштів на рахунку боржника складала 253555,91 грн. Зі змісту вказаної виписки слідує, що протягом червня 2016 року по грудень 2021 року вказана сума коштів була спрямована на оплату послуг арбітражних керуючих, а саме Лялюка В.М. в загальному розмірі 197921,00 грн та Шуби В.І в сумі 32282,62 грн – 28.12.2020, 23352,29 грн - списано заявником скарги у якості відсотків по рахунку плати за розрахункове обслуговування поточного рахунку, відсутність операцій з поточним рахунком та плата за переказ в національній валюті за платіжним документом на паперових носіях в оперативний час.

Матеріали справи свідчать, що ліквідатор звернувся до арбітражного керуючого Лялюка В.М. із вимогою, в якій просив повернути грошові кошти, отримані в якості оплати послуг ліквідатора в період з 04.12.2018 по 13.08.2020 шляхом перерахування заставному кредитору. Також, ліквідатор звернувся до ПАТ “Державний-експортно імпортний банк України” із запитом, в якому просив надати банківські реквізити для перерахування коштів, отриманих банкрутом від реалізації заставного майна. У відповідь на вказаний запит кредитор повідомив, що оскільки реалізація заставного майна та договір укладений за його результатами визнано недійсним, отримання банком коштів на виконання недійсного правочину суперечить діючому законодавству, крім того враховуючи, що грошові кошти вже спрямовані на оплату послуг арбітражних керуючих за різні періоди, їх перерахування є неможливим враховуючи їх відсутність.

Беручи до уваги відмову банку у наданні реквізитів, ліквідатор звернувся до суду з клопотанням про зобов'язання вчинити дії, а саме зобов'язати банк надати банківські реквізити для перерахування коштів, отриманих банкрутом від реалізації заставного майна. Ухвалою господарського суду Донецької області від 16.05.2022 у задоволенні клопотання ліквідатора Шуби В.І. про зобов'язання вчинити дії відмовлено.

Відповідно до ст.216 ЦК України недійсний правочин не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю. У разі недійсності правочину кожна із сторін зобов'язана повернути другій стороні у натурі все, що вона одержала на виконання цього правочину, а в разі неможливості такого повернення, зокрема тоді, коли одержане полягає у користуванні майном, виконаній роботі, наданій послугі, - відшкодувати вартість того, що одержано, за цінами, які існують на момент відшкодування. Положеннями КУзПБ не передбачено особливостей порядку виконання боржником обов'язку щодо повернення отриманого ним за недійсним правочином під час провадження у справі про банкрутство у співставленні із загальними нормами цивільного законодавства. Отже, повернення коштів за результатами недійсного правочину здійснюється на підставі вимоги покупця до боржника.

Переможцем аукціону, який визнано недійсним, стала Благодійна організація “Український благодійний фонд прямих спортивних інвестицій”, яка не зверталась до суду з відповідною заявою про застосування наслідків недійсності правочину, у зв’язку з чим кошти обліковувались на рахунку боржника. Відсутність коштів у банкрута для повернення покупцю, не позбавляє його прав вимагати повернення майна, яке було відчужено за недійсною угодою.

Відповідно до ст.30 КУзПБ арбітражний керуючий виконує повноваження за грошову винагороду. Грошова винагорода арбітражного керуючого складається з основної та додаткової грошових винагород. Розмір основної грошової винагороди арбітражного керуючого за виконання ним повноважень розпорядника майна або ліквідатора визначається в розмірі середньомісячної заробітної плати керівника боржника за останніх 12 місяців його роботи до відкриття провадження у справі, але не менше трьох розмірів мінімальної заробітної плати за кожний місяць виконання арбітражним керуючим повноважень.

Банк у скарзі посилався на те, що кошти, за рахунок з яких були здійснені виплати, надійшли на рахунок банкрута по недійсній угоді. Втім, в умовах відсутності вимог Благодійної організації “Український благодійний фонд прямих спортивних інвестицій” про повернення коштів, а також в умовах відсутності перешкод щодо запровадження процедур по поверненню майна до ліквідаційної маси боржника, заявник у скарзі не наводить жодної підстави, за якої порушені його права та підстав за яких ліквідатор не має права на отримання винагороди, в порядку ст. 30 Кодексу.

За змістом ч.6 ст. 30 КУзПБ контроль за нарахуванням та виплатою грошової винагороди ліквідатору покладений на комітет кредиторів, який розглядає його звіт про виплату грошової винагороди та схвалює (не схвалює) його. У свою чергу суд, після схвалення відповідного звіту ліквідатора про нарахування та виплату грошової винагороди, розглядає та затверджує його ухвалою, яка може бути оскаржена у встановленому порядку. Матеріали справи не містять доказів як розгляду відповідних звітів ліквідатора, так і доказів їх схвалення або несхвалення.

Заявником у скарзі не наведено належних та допустимих доказів порушення його прав у зв’язку із перерахуванням коштів в рахунок винагороди, а тому судаи вказано на те, що є передчасними надання оцінки щодо законності дій ліквідатора по отриманню винагороди у вказаний спосіб.

Ухвалою Господарського суду Луганської області від 08.02.2024 у справі № 913/526/20 у задоволенні скарги АТ «Міжнародний інвестиційний банк» на дії ліквідатора відмовлено.

Місцевий господарський суд дійшов висновку про відсутність правових підстав для задоволення скарги АТ "МІБ" на бездіяльність арбітражного керуючого Віскунова О.В. при виконанні ним повноважень ліквідатора ТОВ "Свинець." з огляду на те, що ухвалою від 20.10.2022 умовами продажу майна (права вимоги) боржника на другому повторному аукціоні право вимоги (дебіторська заборгованість ПАТ «Іста-Центр» на загальну суму 20120358,77 грн, що є предметом забезпечення АТ «Міжнародний інвестиційний банк»), було реалізовано ТОФ «ФК «Альтарес Фінанс» за ціною 5120722,15 грн, при цьому ліквідатором у запропонованих на затвердження суду умовах продажу майна та в самій ухвалі суду від 20.10.2022 не було враховано, що вимоги АТ «МІБ» відповідно до укладеного між ТОВ «Свинець.» та АТ «МІБ» договору застави майнових прав від 10.09.2020, забезпечені на суму 19283013,57 грн, та окремо про це не зазначено. Водночас указані обставини не спростовують того факту, що до складу майна (лот №1), яке було виставлено на реалізацію за початковою ціною 20120358,77 грн, увійшла сума 19283013,57 грн, яка є предметом забезпечення АТ «МІБ», та сума 297345,20 грн, яка не є

предметом забезпечення за вимогами АТ «МІБ», оскільки рішенням Господарського суду Луганської області від 01.03.2021 у справі №913/526/20(913/627/20) стягнута відповідна заборгованість за договором поставки від 28.12.2013 у сумі 19823013,57 грн, яка і є предметом забезпечення згідно з договором застави майнових прав від 10.09.2020, а також судовий збір у сумі 297345,20 грн, який ніяким чином не міг бути предметом забезпечення.

Тому суд першої інстанції погодився із доводами ліквідатора, що у процентному співвідношенні із загальної суми прямих вимог 20120358,77 грн, яке реалізовувалось ліквідатором 17.11.2022, забезпечені вимоги склали 19823013,57 грн або 98,523%, а незабезпечені вимоги склали 297345,20 грн або 1,477%.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 27.03.2024 ухвалу місцевого господарського суду скасовано та прийнято нове рішення. Скаргу АТ «МІБ» на дії (бездіяльність) ліквідатора ТОВ «Свинець» арбітражного керуючого Віскунова О.В. задоволено.

Суд апеляційної інстанції зазначив, що чинне законодавство, яке регулює провадження у справі про банкрутство, наділяє ліквідатора як певними правами, так й обов'язками. При цьому, ліквідатор у справі про банкрутство має самостійний статус як особа, що за рішенням суду зобов'язана виконувати свої повноваження в ході ліквідаційної процедури, зокрема ті, що направлені на формування ліквідаційної маси боржника та задоволення вимог кредиторів. При реалізації своїх прав та обов'язків арбітражний керуючий зобов'язаний діяти сумлінно та розумно з урахуванням інтересів боржника та його кредиторів. Дії арбітражного керуючого мають бути добросовісними, тобто відповідати певному стандарту поведінки, що характеризується чесністю, відкритістю і повагою до інтересів інших учасників провадження у справі про банкрутство, виходячи з основоположних засад цивільного законодавства. Відповідна правова позиція наведена у постанові Верховного Суду від 07.03.2018 у справі №24/5005/10848/2012.

Частиною 6 ст.64 КУзПБ передбачено, що погашення вимог забезпечених кредиторів за рахунок майна банкрута, що є предметом забезпечення, здійснюється в порядку, передбаченому цим Кодексом, позачергово. Відповідно до абз.4 ч.3 ст.61 КУзПБ за рахунок коштів, отриманих від реалізації майна, що є предметом забезпечення, відшкодовуються витрати, пов'язані з утриманням та збереженням такого майна, сплачується винагорода оператора електронного майданчика. Склад та розмір таких витрат підлягають погодженню в порядку, визначеному цим Кодексом. Кошти, що залишилися після здійснення зазначених виплат, використовуються виключно для задоволення вимог кредиторів за зобов'язаннями.

Отже, виплата основної винагороди арбітражному керуючому здійснюється після подання ним звіту про свою діяльність, в тому числі про нараховану основну винагороду, на розгляд комітету кредиторів та подальше затвердження зазначеного звіту комітетом кредиторів в порядку, передбаченому ч.6 ст.30 КузПБ. І Кодексом не передбачено право арбітражного керуючого самостійно здійснювати виплату основної винагороди, без відповідного рішення комітету кредиторів. При цьому, ч.3 ст.61 Кодексу прямо заборонено проводити виплату основної винагороди арбітражному керуючому за рахунок коштів отриманих від реалізації заставного майна. Нарахування 3% додаткової винагороди у грошовому еквіваленті є можливим після погашення вимог кредитора. Виплата додаткової винагороди здійснюється кредитором після отримання забезпеченим кредитором від арбітражного керуючого звіту про нараховану додаткову винагороду та подальшого схвалення такого звіту забезпечуваним кредитором в порядку, передбаченому ч.6 ст.30 КУзПБ. При цьому, Кодексом також, не передбачено право арбітражного керуючого самостійно здійснювати собі виплату податкової винагороди без затвердження

відповідного звіту забезпеченим кредитором. Відповідно до ч.4 ст.61 КУзПБ ліквідатор не менш як один раз на місяць подає комітету кредиторів звіт про свою діяльність, інформацію про фінансовий стан і майно боржника на день відкриття ліквідаційної процедури та під час проведення ліквідаційної процедури, про використання коштів боржника, а також іншу інформацію на вимогу комітету кредиторів.

Як свідчать матеріали справи, ліквідатором ТОВ «Свинець» Віскуновим О.В. для розгляду питання щодо затвердження звіту про свою діяльність за період з 22.03.2021 по 30.04.2023 було скликано комітет кредиторів 15.05.2023, але рішення щодо затвердження звіту було знято з розгляду порядку денного комітету кредиторів, оскільки такі звіти не були надані для ознайомлення комітету кредиторів.

Як зазначає кредитор АТ «МІБ», 15.05.2023 на засіданні комітету кредиторів питання щодо затвердження звіту арбітражного керуючого-ліквідатора Віскунова О.В. про нарахування та виплату грошової винагороди за період з 22.03.2021 по 30.04.2023 було знято з розгляду, оскільки такий звіт був наданий ліквідатором кредиторам АТ «МІБ» в день проведення засідання комітету кредиторів, що фактично унеможливило АТ «МІБ» як кредитора проаналізувати зазначений звіт та внести відповідні зауваження. Після цього, ліквідатором так і не було надано звіт про свою діяльність за означений період та не було проведено комітет кредиторів щодо розгляду зазначеного питання. Тобто, станом на момент розгляду даної скарги, комітет кредиторів по справі про банкрутство ТОВ «Свинець» так і не розглядав та не схвалював звіти арбітражного керуючого про нарахування і виплату основної грошової винагороди арбітражному керуючому за період з 22.03.2021 по 30.04.2023, як це передбачено ч.6 ст.30 КУзПБ. Звіт про нарахування додаткової винагороди АТ «МІБ», як забезпечуваний кредитор, не отримував від ліквідатора ТОВ «Свинець», у зв'язку з чим такий звіт не міг бути схвалений АТ «МІБ».

Пізніше, постановою Східного апеляційного господарського суду від 23.08.2023 у справі №913/526/20, була скасована ухвала Господарського суду Луганської області від 18.05.2023 та відмовлено у затвердженні звіту арбітражного керуючого ліквідатора Віскунова О.В. від 15.05.2023 про нарахування та виплату грошової винагороди за період з 22.03.2021 по 30.04.2023 у сумі основної винагороди 485506,45 грн та додаткової винагороди у розмірі 263223,78 грн.

Отже, колегія суддів дійшла висновку, що вищенаведене підтверджує неналежне виконання ліквідатором ТОВ «Свинець» Віскуновим О.В. своїх обов'язків щодо нарахування та виплати основної та додаткової винагороди і які вже були встановлені вказаною постановою, що є наслідком вчинення протиправних дій, які порушили права АТ «МІБ» в якості забезпечуваного кредитора, які суд першої інстанції проігнорував.

Стосовно продажу права вимоги (дебіторська заборгованість ПАТ «Іста-Центр») на загальну суму 20120358,77 грн, колегія суддів вважала за необхідне зазначити таке.

Ухвалою суду від 20.10.2022 визначені наступні умови продажу права вимоги (дебіторська заборгованість ПАТ «Іста-Центр») на другому повторному аукціоні: початкова ціна лоту: 12072215,25 грн без ПДВ, яка зменшена на 25% відповідно до ст.79 КузПБ; крок другого повторного аукціону: 1% від початкової ціни. Другий повторний аукціон проводиться з можливістю зниження початкової вартості. Усі витрати, пов'язані з утриманням, збереженням та продажем майна, підлягають відшкодуванню з коштів, отриманих від реалізації такого майна.

Відповідно до ч.5 ст.75 КУзПБ якщо до складу майна може входити майно, яке не є предметом забезпечення, і майно, яке є предметом забезпечення, умови продажу розглядаються і комітетом кредиторів, і забезпеченими кредиторами. При цьому в початковій ціні окремо виділяється початкова ціна обох зазначених видів майна. Кошти, отримані від продажу такого лота, розподіляються між забезпеченими кредиторами та іншими кредиторами пропорційно до початкової ціни майна, що є предметом

забезпечення, та іншого майна. В даному випадку, комітет кредиторів ТОВ «Свинець.» не розглядав та не затверджував умови продажу незабезпечених вимог ТОВ «Свинець.» на суму 297345,20 грн і як наслідок в ухвалі суду від 20.10.2022 відсутня початкова ціна лота незабезпечених вимог ТОВ «Свинець.» на суму 297345,20 грн, зазначення якої є обов'язковим відповідно до ч.5 ст.75 КУзПБ.

Отже, враховуючи вищенаведене, відсутні правові підстави стверджувати, що до початкової ціни лоту сумі 12072215,25 грн входили вимоги, які не є забезпеченими.

Стосовно розрахунку пропорції відносно розподілу коштів від продажу майна, наведеної судом першої інстанції в оскаржуваному рішенні щодо розподілу коштів від продажу лота, колегія суддів зазначає що така не може бути використана, оскільки така пропорція застосовується у випадку, якщо судом затверджено початкову ціну лота, в якій окремо виділяється початкова ціна майна, - що є предметом забезпечення, та початкова ціна майна, - що не є предметом забезпечення.

Таким чином, колегія суддів дійшла висновку що скарга АТ «Міжнародний інвестиційний банк» підлягає задоволенню. Так, маючи передбачений законом обов'язок на перевірку доказів, з'ясування фактичних обставин справи та встановлення правовідносин, що виникли між сторонами, суд першої інстанції дійшов помилкового висновку, що в діях ліквідатора ТОВ «Свинець.» арбітражного керуючого Віскунова О.В. відсутні порушення вимог КУзПБ, а доводи АТ "МІБ" є необґрунтованими, оскільки такий висновок зроблено судом без належного з'ясування всіх обставин, що мають значення для розгляду скарги на дії ліквідатора.

ПРОДАЖ МАЙНА В ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ)

Ухвалою господарського суду Луганської області від 11.01.2022 у справі № 11/1426, зокрема, клопотання ліквідатора від 14.12.2021 задоволено частково; визначено умови продажу (аукціону) майна боржника КП «НВО «Квантор», що складається з необоротних активів – простих акцій ВАТ «Сєвєродонецький завод опорів» в кількості 8428762 шт., номіналом 0,25 грн. кожна шт., на загальну суму 2107190,50 грн., які обліковуються в документальній формі, без випуску відповідних сертифікатів акцій, які є предметом забезпечення вимог заставного кредитора – Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. В решті вимог залишено клопотання без задоволення; вчинено інші процесуальні дії.

Місцевий господарський суд виходив з того, що права Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, як заставного кредитора у справі, в цьому випадку жодним чином не порушуються, оскільки умови продажу майна банкрута, яке є предметом забезпечення, передбачають, що у разі продажу такого майна кредитор у будь-якому разі отримає кошти, які надійдуть від продажу такого майна на рахунок банкрута; нормами Кодексу України з процедур банкрутства не передбачено залишення без розгляду клопотання арбітражного керуючого про визначення умов аукціону у випадку пропуску ним встановленого ч. 7 ст. 75 КУзПБ строку.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 19.04.2023 ухвалу місцевого господарського суду скасовано повністю. Клопотання ліквідатора Льовіна А.П. про визнання умов продажу майна боржника, яке є предметом забезпечення залишено без розгляду повністю.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що частиною сьомою ст. 75 КУзПБ визначено, що у разі, якщо комітет кредиторів або забезпечений кредитор прийняв рішення про відмову в наданні згоди на продаж майна або не прийняв жодного рішення на засіданні комітету кредиторів чи протягом 20-ти днів з дня, коли забезпечений кредитор

одержав чи мав одержати умови продажу, або якщо арбітражний керуючий не згоден з прийнятим комітетом кредиторів або забезпеченим кредитором рішенням, арбітражний керуючий зобов'язаний звернутися до суду. У такому разі умови аукціону визначаються судом. Судом враховані правові висновки, викладені у постанові Великої Палати Верховного Суду від 28.01.2020 у справі №50/311-б, де, зокрема, вказано на те, що у п. 4 Прикінцевих та перехідних положень Кодексу України з процедур банкрутства встановлено, що з дня введення в дію цього Кодексу подальший розгляд справ про банкрутство здійснюється відповідно до положень цього Кодексу незалежно від дати відкриття провадження у справі про банкрутство, крім справ про банкрутство, які на день введення в дію цього Кодексу перебувають на стадії санації, провадження в яких продовжується відповідно до Закону про банкрутство; відповідно до частини першої ст. 7 КУЗПБ спори, стороною в яких є боржник, розглядаються господарським судом за правилами, передбаченими Господарським процесуальним кодексом України, з урахуванням особливостей, визначених цією статтею; господарський суд, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи вирішує всі майнові спори, стороною в яких є боржник; спори з позовними вимогами до боржника та щодо його майна; спори про визнання недійсними результатів аукціону; спори про визнання недійсними будь-яких правочинів, укладених боржником; спори про повернення (витребування) майна боржника або відшкодування його вартості відповідно; спори про стягнення заробітної плати; спори про поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника; спори щодо інших вимог до боржника. Склад учасників розгляду спору визначається відповідно до Господарського процесуального кодексу України. Господарський суд розглядає спори, стороною в яких є боржник, за правилами, визначеними Господарським процесуальним кодексом України. За результатами розгляду спору суд ухвалює рішення. У разі якщо відповідачем у такому спорі є суб'єкт владних повноважень, суд керується принципом офіційного з'ясування всіх обставин у справі та вживає визначених законом заходів, необхідних для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів, з власної ініціативи (частина друга ст. 7 Кодексу).

Матеріали справи свідчать, що 16.12.2021 на електронну адресу господарського суду Луганської області від ліквідатора Льовіна А.П. надійшло клопотання про визнання умов продажу майна боржника, яке є предметом забезпечення, за яким останній просив: прийняти рішення щодо доцільності продажу активів боржника – КП «НВО “Квантор”», що складається з необоротних активів – простих акцій ВАТ “Северодонецький завод опорів” в кількості 8428762 шт., номіналом 0,25 грн. кожна шт., на загальну суму 2107190,50 грн, що обліковуються в документальній формі, без випуску відповідних сертифікатів акцій, що втратили корисність та ознаки активу, які є предметом забезпечення вимог заставного кредитора – Державної інноваційної фінансово-кредитної установи; визначити умови продажу (аукціону) майна боржника, що складається з необоротних активів – простих акцій ВАТ “Северодонецький завод опорів” в кількості 8428762 шт., номіналом 0,25 грн. кожна шт., на загальну суму 2107190,50 грн, що обліковуються в документальній формі, без випуску відповідних сертифікатів акцій, що втратили корисність та ознаки активу, які є предметом забезпечення вимог заставного кредитора – Державної інноваційної фінансово-кредитної установи. В обґрунтування вказаного клопотання ліквідатор посилається на те, що він звертався з заявою до Державної інноваційної фінансово-кредитної установи для погодження умов продажу майна боржника, що є предметом забезпечення, та запропонував погодити відповідні умови продажу. Також, ліквідатор вказав на те, що 17.11.2021 ним було отримано лист Державної інноваційної фінансово-кредитної установи від 09.11.2021, за яким кредитор повідомив, що 28.10.2021 з урахуванням рекомендації Кредитної ради, правлінням

Установи прийнято рішення № 42 не погоджувати умови продажу активів боржника КП НВО "КВАНТОР". У зв'язку з цим відповідно до положень ст. 75 КУзПБ ліквідатор звернувся до суду для визначення судом умов аукціону.

Строк звернення ліквідатора до суду для визначення умов аукціону розпочався 18.11.2021 та скінчився, відповідно, 08.12.2021. Втім, з клопотанням про визнання умов продажу майна боржника, яке є предметом забезпечення, ліквідатор звернувся на електронну адресу господарського суду Луганської області - 16.12.2021, що суперечить положенням ч. 7 ст. 75 КУзПБ.

За змістом ст. 170 ГПК України будь-яка письмова заява, клопотання, заперечення повинні містити: 1) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) особи, яка подає заяву, клопотання або заперечення, її місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), вказівку на статус фізичної особи - підприємця (для такої фізичної особи), ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України; 2) найменування суду, до якого вона подається; 3) номер справи, прізвище та ініціали судді (суддів), якщо заява (клопотання, заперечення) подається після постановлення ухвали про відкриття провадження у справі; 4) зміст питання, яке має бути розглянуто судом, та прохання заявника; 5) підстави заяви (клопотання, заперечення); 6) інші відомості, які вимагаються цим Кодексом. Вимога вказати в заяві по суті справи, скарзі, заяві, клопотанні або запереченні ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України стосується лише юридичних осіб, зареєстрованих за законодавством України. Іноземна юридична особа подає документ, що є доказом її правосуб'єктності за відповідним іноземним законом (сертифікат реєстрації, витяг з торгового реєстру тощо). Письмові заява, клопотання чи заперечення підписуються заявником чи його представником. До заяви, скарги, клопотання чи заперечення, які подаються на стадії виконання судового рішення, в тому числі в процесі здійснення судового контролю за виконанням судових рішень, додаються докази їх надіслання (надання) іншим учасникам справи (провадження). Учасник справи має право додати до письмової заяви, клопотання проект ухвали, постановити яку він просить суд. Суд, встановивши, що письмову заяву (клопотання, заперечення) подано без додержання вимог частини першої або другої цієї статті, повертає її заявнику без розгляду.

Також, у відповідності до ст. 116 ГПК України перебіг процесуального строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок. Строк, обчислюваний роками, закінчується у відповідні місяць і число останнього року строку. Строк, обчислюваний місяцями, закінчується у відповідне число останнього місяця строку. Якщо закінчення строку, обчислюваного місяцями, припадає на такий місяць, що відповідного числа не має, строк закінчується в останній день цього місяця. Якщо закінчення строку припадає на вихідний, святковий чи інший неробочий день, останнім днем строку є перший після нього робочий день. Перебіг строку, закінчення якого пов'язане з подією, яка повинна неминуче настати, закінчується наступного дня після настання події. Останній день строку триває до 24 години, але коли в цей строк слід було вчинити процесуальну дію тільки в суді, де робочий час закінчується раніше, строк закінчується в момент закінчення цього часу. Строк не вважається пропущеним, якщо до його закінчення заява, скарга, інші документи чи матеріали або грошові кошти здані на пошту чи передані іншими відповідними засобами зв'язку. За змістом ст. 118 ГПК України право на вчинення процесуальних дій втрачається із закінченням встановленого законом або призначеного судом строку. Заяви, скарги і документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

За ч. 1 ст. 252 ЦК України строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами. З матеріалів справи слідує, що всупереч п. 6-7 ч. 1 ст. 170 ГПК України, ліквідатором не додано до клопотання про визнання умов продажу майна боржника, яке є предметом забезпечення, документів (переліку) та інших доказів на підтвердження поважності причин пропуску ним встановленого строку для подання клопотання про визнання умов продажу майна боржника, яке є предметом забезпечення. Разом з тим, відповідно до ст. 119 ГПК України, встановлений судом процесуальний строк може бути продовжений судом за заявою учасника справи, поданою до закінчення цього строку, чи з ініціативи суду. А тому, вирішуючи по суті питання щодо визнання умов продажу майна боржника, яке є предметом забезпечення, поза увагою господарського суду першої інстанції залишились необхідність з'ясування поважності як причин пропуску ліквідатором встановленого строку для подання клопотання про визнання умов продажу майна боржника, яке є предметом забезпечення так і можливості продовження такого строку у порядку, встановленому нормами чинного законодавства.

Таким чином, висновок місцевого господарського суду про визначення умов продажу (аукціону) майна боржника є передчасним та не відповідає принципам справедливого судового розгляду у контексті частини 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Справа № 905/3071/17. Ухвалою Господарського суду Донецької області від 27.06.2023 клопотання ліквідатора ПАТ “УКРПІДШИПНИК” - арбітражного керуючого Ціхоцького В.М. про визначення умов продажу майна боржника задоволено частково. Надано згоду на продаж майна ПАТ «УКРПІДШИПНИК». Визначено умови продажу вказаного майна на аукціоні, зокрема, суд визначив початкові ціни лотів на другому та повторному другому аукціонах з урахуванням приписів ч.ч. 2, 4 ст. 79 КУзПБ, здійснивши самостійно перерахунок початкових цін лотів, зменшених на 20 та 25 відсотків. Водночас суд відмовив у клопотанні ліквідатора в частині надання згоди на продаж майна ПАТ “УКРПІДШИПНИК”, що знаходиться у м.Донецьк.

В обґрунтування вказаної ухвали суд першої інстанції зазначив наступне: нерухоме майно, яке входить до складу лоту, є заставним майном кредитора АТ “Укресімбанк” та, як вбачається з матеріалів справи, забезпечений кредитор надав згоду на продаж заставного майна відповідно до запропонованих ним умов окремими лотами за початковою ціною відповідно до звітів про оцінку майна; ліквідатор при зверненні до суду з відповідним клопотанням не навів обґрунтування незгоди з погодженими умовами продажу майна боржника, які запропоновані забезпеченим кредитором; на відміну від приписів ч. 5 ст. 44 Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”, якими встановлювалось, що ліквідатор здійснює продаж майна боржника у вигляді цілісного майнового комплексу, а у разі якщо продати майно боржника у вигляді цілісного майнового комплексу не вдалося, ліквідатор здійснює продаж майна боржника частинами, Кодекс України з процедур банкрутства не визначає вимоги щодо продажу майна боржника у вигляді цілісного майнового комплексу. Господарський суд визнав слушними заперечення кредитора АТ “Укресімбанк” щодо продажу нерухомого майна, розташованого у м. Донецьк, оскільки відсутня можливість провести оцінку такого майна та визначити його вартість; пропозиції щодо вартості такого майна, які запропоновані ліквідатором, суд визнав необґрунтованими та такими, що не підтверджуються належними доказами, зазначивши, що у зв'язку з відсутністю належної оцінки такого майна, суд також позбавлений можливості визначити умови його продажу, водночас судом вчинені усі необхідні дії, з метою отримання інформації про оцінку майна, яке розташоване у м. Донецьк, зокрема, ухвалою господарського суду від 06.06.2023 суд зобов'язував ліквідатора провести його оцінку та визначити вартість такого майна;

відповідно до протоколу засідання комітету кредиторів від 23.06.2023 та протоколу зборів кредиторів №2 від 26.06.2023 прийнято рішення, відповідно до якого забезпеченому кредитору АТ “Укрексімбанк” запропоновано самостійно здійснити оцінку майна боржника, яке знаходиться в м. Донецьк, станом на дату розгляду клопотання ні ліквідатором, ні забезпеченим кредитором не проведено оцінку та не визначено вартість такого майна, однак враховуючи, що нерухоме майно, яке знаходиться у м. Донецьк, перебуває у заставі АТ “Укрексімбанк” та забезпечений кредитор відповідно до приписів законодавства погоджує умови продажу такого майна, суд не вбачає порушень прав кредиторів у справі у випадку відкладення визначення умов продажу такого майна до моменту отримання звіту про незалежну оцінку нерухомого майна.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 05.09.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Апеляційний господарський суд вважав обґрунтованим висновок суду першої інстанції про можливість відкладення визначення умов продажу майна боржника до моменту отримання звіту про незалежну оцінку нерухомого майна, оскільки оцінка майна у будь-якому випадку дасть змогу уникнути як невиправданого завищення, так і заниження початкової ціни відповідного майна.

АТ “УКРЕКСІМБАНК” не заперечував проти здійснення продажу майна та не відмовлявся від погодження умов цього продажу, водночас, як заставний кредитор він має право на отримання більш об’єктивних відомостей про вартість відповідного майна, ніж та сума, яка була визначена ліквідатором виходячи з загального розміру кредиторських вимог АТ “УКРЕКСІМБАНК” – навіть з урахуванням тих обставин, що кінцева ціна продажу буде визначена шляхом торгів на аукціоні.

Щодо об’єднання в одному лоті майна, яке знаходиться у м.Києві та у м.Донецьк, колегія суддів зазначила наступне.

Як вбачається з відомостей програми “Діловодство спеціалізованого суду”, провадження у даній справі № 905/3071/17 було відкрито Господарським судом Донецької області 25.01.2018, у відповідності до чинного на той час Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”. Частиною 5 ст. 44 вказаного закону дійсно було передбачено, що ліквідатор здійснює продаж майна боржника у вигляді цілісного майнового комплексу, а у разі якщо продати майно боржника у вигляді цілісного майнового комплексу не вдалося, ліквідатор здійснює продаж майна боржника частинами. Проте 21.10.2019 набрав чинності КУЗПБ, який не містить обов’язкової вимоги для ліквідатора розпочинати продаж майна боржника із виставлення його на продаж у вигляді цілісного майнового комплексу. Відповідну вимогу встановлено ч.4 ст.96 КУЗПБ лише для підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, однак боржник у даній справі, ПрАТ “УКРПІДШИПНИК”, таким підприємством не є.

Згідно з ч.4 Прикінцевих та перехідних положень КУЗПБ з дня введення в дію цього Кодексу подальший розгляд справ про банкрутство здійснюється відповідно до положень цього Кодексу незалежно від дати відкриття провадження у справі про банкрутство, крім справ про банкрутство, які на день введення в дію цього Кодексу перебувають на стадії санації, провадження в яких продовжується відповідно до Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". Перехід до наступної судової процедури та подальше провадження у таких справах здійснюється відповідно до цього Кодексу. Реалізація майна боржника здійснюється відповідно до вимог цього Кодексу, крім майна боржника, оголошення про продаж якого опубліковане до дня введення в дію цього Кодексу. У разі непродажу такого майна його подальша реалізація здійснюється відповідно до вимог цього Кодексу.

Ліквідатор боржника стверджував про порушення місцевим господарським судом вимог ч.7 ст. 75 КУЗПБ, однак не навів обґрунтування, в чому полягає таке порушення, а також не послався на жодну іншу норму чинного законодавства про банкрутство, яка б забороняла продаж майна боржника в такому порядку, який визначено в оскаржуваній ухвалі. Ліквідатор вважав, що об'єднання майна в одному лоті (у тому числі майна, що перебуває у місті Донецьку) і визначення ціни такого лоту шляхом торгів на аукціоні дасть можливість його реалізації за найвищою ціною, задовольнить вимоги кредиторів та мінімізує подальші витрати на ліквідаційну процедуру, які щомісячно будуть виникати та накопичуватись у разі продажу майна у м. Донецьку окремо в майбутньому. При цьому ним не надано обґрунтування, яким чином таке об'єднання сприятиме продажу майна за найвищою ціною.

На думку колегії суддів, більш мотивованими є аргументи АТ "УКРЕКСІМБАНК" про те, що продаж п'яти окремих об'єктів нерухомого майна, які знаходяться в м. Києві, здатний досягти мети - отримання найвищої ціни за це майно, оскільки враховує можливість залучення якомога ширшого кола покупців до купівлі кожного об'єкта нерухомого майна окремо, дозволяє врахувати, що окреме виставлення кожного з об'єктів житлової нерухомості сприятиме залучення до аукціону зацікавлених осіб, оскільки у відповідності до ділової практики на ринку нерухомості продається кожен самостійний об'єкт нерухомого майна окремо, а потенційний покупець майна в місті Києві не зацікавлений в одночасному придбанні нерухомого майна на окупованих територіях, щодо якого відсутня будь-яка актуальна інформація щодо його стану та наявності та яке неможливо використовувати через окупацію територій та бойові дії. Відповідне узгоджується з правовою позицією Верховного Суду, який у постанові від 01.12.2022 у справі №914/1901/16 зазначив, що формування ліквідатором лоту шляхом об'єднання для продажу активів, суттєво відмінних за можливістю використання у господарській діяльності та територіально віддалених один від одного, не є таким, що відповідає принципам розсудливості дій ліквідатора, оскільки не призводять до найвищої ціни за це майно.

Стосовно тверджень ліквідатора про те, що не надання згоди судом на продаж майна боржника, що знаходиться у м.Донецьк, призведе до затягування розгляду справи, колегія суддів зазначає, що, як вбачається з оскаржуваної ухвали, суд зазначив про відкладення визначення умов продажу такого майна до моменту отримання звіту про незалежну оцінку нерухомого майна – тобто встановив обставини, після настання яких відповідні умови можливо буде визначити. На думку колегії суддів, здійснення оцінки зазначеного нерухомого майна (у проведенні якої заінтересований також і заставний кредитор, АТ "УКРЕКСІМБАНК") не потребуватиме настільки тривалого часу, щоб істотно затягнути розгляд справи (враховуючи, що ліквідаційна процедура триває з 2018 року).

ВІДМОВА У ЗАКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ)

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 11.05.2023 у справі № 922/5140/14, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 25.07.2023, відмовлено у задоволенні клопотання ДП "Лозівський кінний завод №124" про закриття провадження у справі.

Суди виходили з того, що згідно з п. 9 частини першої ст. 90 КУЗПБ господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство, окрім наведених у цій статті, і в інших випадках, передбачених законом. У зв'язку з викладеним Судова палата для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у справі № 1-24-7-5/297-06-7817 дійшла висновку, що:

- факт перебування боржника - державного підприємства у справі про банкрутство в процедурі розпорядження майном, незалежно від того за правилами Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" або Кодексу України з процедур банкрутства було застосовано цю процедуру;

- обставини неможливості завершення цієї справи про банкрутство на стадії розпорядження майном із застосуванням спеціальних норм законодавства про банкрутство (у разі їх встановлення);

- заборона на застосування судових процедур санації чи ліквідації; в сукупності вказують на існування передбаченої п. 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 145-IX підстави для закриття провадження у цій справі про банкрутство - через законодавчі обмеження щодо застосування подальших - після розпорядження майном (ст. 49 КУзПБ) процедур санації та ліквідації до державних підприємств (крім тих, для яких п. 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 145-IX встановлені винятки у забороні щодо застосування цих процедур). Відтак, у даній справі не є можливим завершення процедури банкрутства боржника шляхом укладення мирової угоди, адже КУзПБ не передбачає введення такої судової процедури щодо боржника.

Крім того, наявність на час звернення з клопотанням про закриття провадження у справі про банкрутство встановленого Законом України "Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" обмеження застосування до боржника (державного підприємства, частка державної власності в статутному капіталі якого перевищує 50 відсотків) щодо якого введена судова процедура розпорядження майном подальшої процедури санації чи ліквідації позбавляло можливості реалізації визначених Законом про банкрутство цілей процедури банкрутства.

Відповідно до п. 2 частини першої ст. 231 ГПК України господарський суд закриває провадження у справі, якщо відсутній предмет спору. Відсутність предмета спору в розумінні цієї норми ГПК України означає припинення існування спірних правовідносин внаслідок певних обставин (оплати боргу, знищення предмета спору, скасування оспорюваного акта). Зазначене не виключає можливості припинення предмета спору на підставі законодавчого припису.

За приписами положень частини першої ст. 90 КУзПБ, в редакції, чинній станом на час звернення з клопотанням про закриття провадження у справі про банкрутство, господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство, якщо: 1) боржник - юридична особа не внесена до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань; 2) юридичну особу, яка є боржником, припинено в установленому законодавством порядку, про що є відповідний запис в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань; 3) у провадженні господарського суду є справа про банкрутство того самого боржника; 4) відновлено платоспроможність боржника або погашені всі вимоги кредиторів згідно з реєстром вимог кредиторів; 5) затверджено звіт керуючого санацією або ліквідатора в порядку, передбаченому цим Кодексом; 6) до боржника після офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про його банкрутство не висунуто вимог; 7) справа не підлягає розгляду в господарських судах України; 8) господарським судом не встановлені ознаки неплатоспроможності боржника; 9) в інших випадках, передбачених законом.

Відповідно до частини другої вказаної статті Кодексу України з процедур банкрутства, у відповідній редакції, провадження у справі про банкрутство може бути закрито у випадках, передбачених п.п. 1, 2, 5 і 7 частини першої цієї статті, на всіх стадіях провадження у справі про банкрутство (до та після визнання боржника банкрутом), у

випадках, передбачених п.п. 3, 4, 8 і 9 частини першої цієї статті, - лише до визнання боржника банкрутом, а у випадку, передбаченому пунктом 6 частини першої цієї статті, - лише після визнання боржника банкрутом.

Отже, хоча норми п. 9 частини першої ст. 90 КУзПБ та п. 2 частини першої ст. 231 ГПК України (відсутній предмет спору) і не містять прямої вказівки на закриття провадження у справі про банкрутство з підстав обмеження у застосуванні подальших (після процедури розпорядження майном) процедур санації/ліквідації, проте застосування цих норм як підстав для закриття провадження у справі про банкрутство узгоджується із передбаченою законодавцем в частині першій ст. 49 КУзПБ можливістю закрити провадження у справі про банкрутство у процедурі розпорядження майном через встановлені в п. 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 145-IX обмеження у застосуванні подальших (після процедури розпорядження майном) судових процедур (ст. 49 Кодексу). Аналогічної правової позиції щодо можливості закриття судами провадження у справах про банкрутство боржників - Державних підприємств, наведена у постанові Верховного Суду від 07.10.2020 у справі № 917/1230/15 з посиланням на висновки в постанові Верховного Суду, ухваленій у складі суддів палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 10.12.2019 у справі №906/1290/15. Вказана правова позиція підтверджується сталою судовою практикою Верховного Суду, викладеною, зокрема, в постановках від 05.11.2019 у справі № 910/3704/13, від 12.12.2019 у справі №923/382/14, від 19.12.2019 у справі № 50/155, від 26.05.2020 у справі №922/1200/18, від 07.10.2020 у справі № 917/1230/15.

За приписами положень п. 13 частини першої ст. 90 Кодексу України з процедур банкрутства, в редакції чинній станом на дату ухвалення оскаржуваного судового рішення з урахуванням внесених змін на підставі Закону № 2971-IX від 20.03.2023, господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство (неплатоспроможність) в інших випадках, передбачених законом. Тобто, норми п. 9 частини першої ст. 90 КУзПБ у попередній редакції кореспондуються з положеннями п.13 чинної редакції цієї статті.

Тобто набрання чинності Законом №145-IX не означає автоматичного закриття провадження у справах про банкрутство державних підприємств, що перебувають на стадії розпорядження майном, однак, з урахуванням конкретних обставин справи, допускає закриття провадження у такій справі на стадії судової процедури розпорядження майном із застосуванням наведених положень. Подібний за змістом висновок викладений, зокрема, у постанові Верховного Суду від 03.02.2022 у справі №906/1318/19 та у постанові від 18.11.2021 у справі №1-24-7-5/297-06-7817, ухваленій у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду.

ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Повернення заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи

Справа № 922/1707/22. Ухвалою Господарського суду Харківської області від 11.10.2022 Особа_1 повернуто заяву про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність та попереджено про неприпустимість зловживання процесуальними правами та наслідки такого зловживання.

Господарський суд зазначив, що всупереч тому, що подана 04.10.2022 заява названа заявою про усунення недоліків, доказів усунення недоліків заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність заявником не надано. За своїм змістом заява фактично є незгодою Особа_1 з підставами залишення його заяви про відкриття

провадження у справі про неплатоспроможність без руху. Недоліки заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність заявник не усунув, оскільки належних доказів наявності заборгованості перед кредиторами, про яких зазначено в заяві, щодо кожного кредитора окремо із документальним підтвердженням суми грошових вимог, підстав виникнення зобов'язань, а також строку їх виконання згідно із законом або договором, суду так і не надано.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 16.01.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції зазначив, що відсутність доказів наявності первинної документації, на підставі якої виникла заборгованість позбавляє можливості суд надати оцінку щодо права боржника звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про його неплатоспроможність в порядку ч.2 ст. 115 КУзПБ. Аналогічна правова позиція визначена у постанові Верховного Суду від 21.10.2020 у справі №915/36/20.

Положеннями ст. 116 КУзПБ встановлені вимоги до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство. Зокрема, перелік документів (доказів), які в обов'язковому порядку додаються до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність чітко визначений ч. 3 вказаної статті. Відповідно до п. 12 до заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність додаються докази авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень. Тобто Кодекс визначає обов'язок боржника у своїй заяві про відкриття справи навести всі обставини неплатоспроможності та документально їх підтвердити.

Передумовою звернення фізичної особи - боржника до господарського суду із відповідною заявою та намір кінцевого результату є повне відновлення платоспроможності такої особи. Отже, звертаючись до господарського суду із заявою про відкриття справи про неплатоспроможність фізична особа - боржник повинен розкрити повну та вичерпну інформацію про загальну суму заборгованості та строк виконання зобов'язань, а також документально підтвердити таку інформацію належними та допустимими доказами у розумінні вимог ст.ст. 76-77 ГПК України, що також передбачено п.п. 3, 14 ч. 3 ст. 116 КУзПБ.

У даному випадку заявником наведено підстави, передбачені ч.2 ст.115 КУзПБ, для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, та самостійно визначено суми грошових вимог за правочинами, копії яких не надано у повному обсязі до матеріалів справи, тобто не підтверджено належними доказами підстави звернення із заявою про відкриття справи про неплатоспроможність. Наведене, в свою чергу, унеможливає для господарського суду здійснити перевірку обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясувати наявність підстав для відкриття провадження у справі про неплатоспроможність. Перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом (ч. 1 ст. 39 КУзПБ). При цьому, питання щодо призначення підготовчого засідання господарського суду, в якому перевіряється наявність підстав, визначених ч.2 ст.115 КУзПБ, та приймається рішення про відкриття справи про неплатоспроможність або відмову у відкритті справи вирішується судом виключно після прийняття заяви про неплатоспроможність та лише у разі відсутності підстав для відмови у прийнятті, залишення без руху або для повернення заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство.

У даному ж випадку, звертаючись до господарського суду із заявою про неплатоспроможність, заявник вказував про наявність у нього прострочених зобов'язань

перед кредиторами у загальному розмірі 143700,39 грн, однак в порушення вимог ч. 3 ст.116 КУзПБ заявником не надано документального підтвердження їх наявності, а також строку виконання зобов'язань. Тобто, заявником не додано належних доказів, що підтверджують обставини, викладені ним у вказаній заяві.

Твердження заявника, що розмір заборгованості підтверджує роздруківка з Українського бюро кредитних історій, не прийнято колегією суддів, оскільки вказаний витяг не може бути допустимим доказом наявності грошових вимог в силу ст. 77 ГПК України, так як обставини, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування. Твердження заявника, що ним не надано копії договорів, квитанції, банківські виписки тощо, що підтверджують суми грошових вимог кредиторів, на підставі яких виникла заборгованість, через їх відсутність або втрату, також не приймається колегією суддів, оскільки заявник як сторона договорів не позбавлений права звернутися до відповідних фінансових установ з метою отримання відповідних документів, які стосуються його прав та обов'язків, проте докази таких звернень заявником до заяви не додано.

Так, апеляційний суд врахував й загальнозживаний підхід до відповідності інформації, наявної у конкретному документі, відомостям, на підставі яких він складений, а саме шляхом його підписання відповідальною посадовою особою, а отже, роздруківка кредитного звіту, яка надана заявником в підтвердження наявності договірних зобов'язань, не підписана ані письмово, ані електронним цифровим підписом відповідною посадовою особою Кредитного бюро, а тому не може сприйматися належним доказом наявності кредитних договорів, на підставі яких виникла заборгованість у сумі 143700,39 грн.

Умовою відкриття провадження закон визначає подання одного доказу авансування грошової винагороди, а не будь-яких інших доказів її неавансування. Тому "згода" арбітражного керуючого навіть безкоштовно виконувати свої обов'язки не визначена законом як підстава заміни обов'язку надати доказ авансування грошової винагороди. Право на грошову винагороду арбітражний керуючий має відповідно до закону, це право не припиняється у зв'язку з домовленістю з боржником до відкриття провадження у справі, тому несплата боржником коштів авансування грошової винагороди автоматично лягає тягарем на кредиторів, які власне і так зазнали втрат у зв'язку з неплатоспроможністю боржника. Законодавцем не передбачено жодних альтернативних можливостей авансуванню на депозитний рахунок суду оплати послуг керуючого реструктуризацією за три місяці виконання ним повноважень, що є гарантією з боку держави оплати праці цією особи на час формування реєстру вимог кредиторів у справі про банкрутство та відповідає гарантіям на оплату праці відповідно до ст. 43 Конституції України.

Заявник надав до суду договір про оплату праці, винагороду та відшкодування витрат арбітражного керуючого від 26.09.2022, який за його твердженнями укладений між ним та Белінською Н.О., відповідно до умов якого плата послуг арбітражного керуючого становить 19500,00 грн за весь строк виконання повноважень арбітражним керуючим, починаючи з дати його призначення та до моменту прийняття комітетом кредиторів відповідного рішення про встановлення оплати послуг; Особа_1 вносить (перераховує) оплату рівними частинами протягом 10 місяців у сумі 1950,00 грн щомісячно на депозитний рахунок суду, в якому відкрито провадження у справі про неплатоспроможність. Розрахунки проводяться шляхом оплати Особа_1 грошових коштів на депозитний рахунок суду, в якому перебуває провадження за умови надсилання арбітражною керуючою Белінською Н.О. поточних звітів про проведену роботу та стан процедури реструктуризації боргів боржника. Тобто, з поданого договору про оплату

праці, вбачається встановлення сторонами розміру винагороди арбітражного керуючого у сумі 19500,00 грн (в два рази нижче), що не відповідає розміру такої винагороди, встановленої імперативно ст. 30 КУзПБ, а також на умовах розстрочення оплати його праці, а не відстрочки оплати до реалізації майна боржника, як це зазначено у постанові Верховного Суду від 19.11.2020 у справі №910/726/20.

Крім того, в ухвалі суду від 30.09.2022 по справі №922/1707/22 суд першої інстанції звернув увагу заявника на те, що договір на оплату праці від 21.12.2021 не набрав чинності (п.7.1 договору), оскільки він не підписаний заявником, фізичною особою Особа_1 та вказав про необхідність надання доказів решти авансування на депозитний рахунок. Але вимоги ухвали суду від 30.09.2022 заявником виконані не були.

Згідно з ч.4 ст.174 ГПК України, якщо позивач не усунув недоліки позовної заяви у строк, встановлений судом, заява вважається неподаною і повертається особі, що звернулася із позовною заявою.

Затвердження плану реструктуризації боргів боржника

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 08.12.2022 у справі №922/3475/21, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 31.01.2023, затверджено план реструктуризації боргів боржника фізичної особи Особа_1, який передбачає строк виконання 20 місяців з 25.12.2022 до 25.07.2024; постановлено, що з дня затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника вимоги, включені до такого плану, можуть бути задоволені лише у порядку і спосіб, визначені в плані реструктуризації боргів боржника; зобов'язано фізичну особу Особа_1 не пізніше п'яти днів після закінчення строку виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також за наявності підстав для дострокового припинення процедури реструктуризації боргів надати суду та кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів, звіт про виконання плану реструктуризації боргів.

Під час розгляду справи судами встановлено, що керуючим реструктуризацією боржника скликано та проведено збори кредиторів боржника, у відповідності до вимог ст.ст. 123, 48 КУзПБ. На засіданні зборів кредиторів боржника, що відбулися 04.11.2022 був присутній арбітражний керуючий (керуючий реструктуризацією), представник боржника в особі адвоката Іванченко А.В., кредитор боржника - Особа., що має право голосу на зборах кредиторів, АТ "Альфа-банк" з правом дорадчого голосу.

Відповідно до протоколу від 04.11.2022 засідання зборів кредиторів у справі про неплатоспроможність Особа_1 кредиторами було вирішено: схвалити план реструктуризації боргів фізичної особи Особа_1 в редакції кредитора Особа, який передбачає повне погашення заборгованості перед кредиторами, зобов'язано керуючого реструктуризацією Корольова В.В. підписати план реструктуризації боргів боржника Особа_1 та подати до Господарського суду Харківської області заяву про затвердження плану реструктуризації боргів боржника.

Рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника було прийнято на засіданні зборів кредиторів одностайно, що підтверджується протоколом зборів кредиторів фізичної особи Особа_1 від 04.11.2022.

Дослідивши текст плану реструктуризації боргів боржника від 04.11.2022, суди встановили, що він містить усі умови, передбачені ч. 2 ст. 124 КУзПБ, та передбачає часткове розстрочення боргів кредиторам щомісячно протягом 20 місяців та прощення (списання) боргів кредиторів. Строк виконання плану реструктуризації боргів боржника: з 25.12.2022 до 25.07.2024. План реструктуризації передбачає погашення вимог кредиторів Особа та АТ "Альфа-банк" у загальному розмірі 9080,00 грн, для цього боржником щомісячно перераховується загальна грошова сума кредиторам у розмірі 454,00 грн

відповідно: Особа - 227,00 грн та АТ "Альфа-банк" - 227,00 грн. Участь керуючого реструктуризації боргів боржника у виконанні плану реструктуризації боргів боржника, його повноваження та джерела виплати йому основної винагороди: з дня затвердження судом плану реструктуризації боргів припиняються повноваження керуючого реструктуризацією. Сторони дійшли згоди, що метою затвердження плану реструктуризації боргів боржника є відновлення платоспроможності боржника шляхом зміни способу та порядку виконання його зобов'язань на умовах, що визначені цим планом. Після виконання боржником плану реструктуризації у порядку та сумах, що передбачені п.2.6. цього плану реструктуризації, всі вимоги конкурсних кредиторів, які не були заявлені в установленій цим Кодексом строк або були відхилені господарським судом, вважаються погашеними, а виконавчі документи за відповідними вимогами визнаються такими, що не підлягають виконанню, крім вимог з відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, сплати аліментів, виконання інших вимог, які нерозривно пов'язані з особистістю фізичної особи.

Матеріали справи свідчать, що ухвалою Господарського суду Харківської області від 27.01.2022 у справі № 922/3475/21 визнано вимоги: АТ "Альфа-Банк" (найменування з 30.11.2022 - АТ "СЕНС БАНК") на суму 91332,46 грн, з яких борг 67721,01 грн - тіло кредиту, 2896,01 грн - відсотки, 16175,44 грн - відсотки за користування кредитом, 4540,00 грн судовий збір; Особа_2 на загальну суму - 261635,90 грн, з яких основний борг - 170000,00 грн, 87095,89 грн - 50% від простроченої суми річних, судовий збір - 4540 грн.

Планом реструктуризації було передбачено погашення в повному обсязі витрат, пов'язаних з провадженням у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1, а саме: витрати на оплату судового збору, сплаченого кредиторами за подання кредиторських вимог до суду у загальному розмірі 9080,00 грн (4540,00 грн + 4540,00 грн), які відшкодовуються до заловлення вимог кредиторів - тобто позачергово.

Враховуючи, що судовий збір кредиторами було сплачено в однаковій сумі, то відповідно боржником в рівних частинах було розподілено погашення вимог протягом 20 місяців по 227,00 грн кожному. Вказане підтверджує дотримання принципу пропорційності та погашення вимог всіх кредиторів, що підлягають сплаті позачергово в повному обсязі.

При цьому, як вбачається з плану реструктуризації боргів боржника від 04.11.2022, він підписаний керуючим реструктуризацією боржника арбітражним керуючим Корольовим В.В., схвалений боржником - Особа_1, схвалений конкурсним кредитором боржника, що також підтверджується протоколом засідання зборів кредиторів у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1. Будь-яких заперечень щодо укладення, схвалення і затвердження плану реструктуризації боргів боржника в новій редакції до суду першої інстанції не надходило.

Проаналізувавши вищенаведені обставини, розглянувши поданий план реструктуризації боргів боржника та долучені до матеріалів справи документи, в тому числі протокольне рішення засідання зборів кредиторів у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1, суди дійшли висновку, що план реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1 розроблено, погоджено та схвалено з дотриманням вимог КУзПБ, якими врегульовано дане питання, умови реструктуризації боргів, що містяться у вказаному плані, не суперечать чинному законодавству.

Справа № 922/4460/21. Ухвалою Господарського суду Харківської області від 17.04.2023 задоволено заяву керуючого реструктуризацією Корольова В.В. про затвердження плану реструктуризації боргів Особа_1. Затверджено план реструктуризації

боргів боржника фізичної особи Особа_1, схвалений зборами кредиторів 13.03.2023, який передбачає строк виконання 20 місяців до 25.01.2025.

Дослідивши поданий на затвердження суду план реструктуризації та долучені до матеріалів справи документи, в тому числі протокольне рішення засідання зборів кредиторів у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1, суд дійшов висновку, що зміст плану реструктуризації відповідає вимогам ч.ч. 2,3 ст. 124 КУзПБ; план реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1 розроблено, погоджено та схвалено з дотриманням вимог Кодексу України з процедур банкрутства, якими врегульовано дане питання; умови реструктуризації боргів, що містяться у вказаному плані, не суперечать чинному законодавству.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 14.06.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції зазначив, що відповідно до ч. 7 ст. 126 КУзПБ встановлено, що суд зобов'язаний затвердити план реструктуризації боргів боржника, якщо такий план схвалений кредиторами та боржником. Господарський суд має право за вмотивованим клопотанням боржника чи кредитора змінити план погашення боргів у частині збільшення чи зменшення строку його виконання або розміру суми, яка щомісяця буде виділятися для погашення вимог кредиторів, чи суми, яка щомісяця залишається боржнику на задоволення побутових потреб (не менше розміру, встановленого ст. 124 цього Кодексу).

Як вбачається з протоколу зборів кредиторів фізичної особи Особа_1, кредитор АТ "Укрсиббанк" голосував проти затвердження плану реструктуризації. Водночас будь-яких обґрунтованих заперечень або пояснень кредитора АТ "Укрсиббанк" щодо невідповідності плану реструктуризації вимогам ст. 124 КУзПБ до суду першої інстанції не подано.

Згідно зі ст. 128 КУзПБ з дня затвердження плану реструктуризації боргів боржник починає погашення вимог кредиторів згідно з умовами такого плану. У разі порушення боржником плану реструктуризації боргів кредитори, вимоги яких включені до такого плану, мають право звернутися до господарського суду з клопотанням про закриття провадження у справі або про введення процедури погашення боргів боржника. Відповідно до ч. 1 ст. 129 КУзПБ не пізніше п'яти днів після закінчення строку виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також за наявності підстав для дострокового припинення процедури реструктуризації боргів боржник зобов'язаний надати суду та кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів, звіт про виконання плану реструктуризації боргів. До звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника додаються докази задоволення вимог кредиторів згідно з таким планом.

У даному випадку, з урахуванням наведених норм Закону боржник зобов'язався не пізніше п'яти днів після закінчення строку виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також за наявності підстав для дострокового припинення процедури реструктуризації боргів надати суду та кредитору, включеним до плану реструктуризації боргів, звіт про виконання плану реструктуризації боргів.

Реструктуризація боргів боржника є першим, обов'язковим та пріоритетним етапом справи про неплатоспроможність фізичної особи, у якій боржник може реалізувати право на зміну способу та порядку сплати боргів з урахуванням його об'єктивних можливостей і прагнення до розрахунку з кредиторами, маючи гарантії залишення частини доходу на задоволення побутових потреб та може отримати прощення (списання) кредиторських вимог чи їх частини. Саме на цьому акцентував Верховний Суд у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у постанові від 22.09.2021 у справі № 910/6639/20, вказавши, що з огляду на мету та цілі КУзПБ інститут неплатоспроможності фізичних осіб призначений для зняття з боржника - фізичної особи

тягаря боргів, які мають значний розмір та не можуть бути погашені за рахунок поточних доходів і належного цій особі майна. Правове регулювання відносин, що виникають між боржником та іншими учасниками справи про неплатоспроможність, має на меті поетапно створити для боржника - фізичної особи найбільш сприятливі умови для погашення боргів шляхом їх реструктуризації, а при нерезультативності таких заходів - забезпечити ефективний механізм продажу активів боржника.

Розглянувши наданий на затвердження до суду план реструктуризації боргів Особа_1 та долучені до матеріалів справи документи, в тому числі протокольне рішення засідання зборів кредиторів у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1 від 13.03.2023, колегія суддів погодилася з висновком суду першої інстанції про те, що план реструктуризації боргів розроблено, погоджено та схвалено з дотриманням вимог ч.ч. 2, 3 ст. 124 КУзПБ. Умови реструктуризації боргів, що містяться у вказаному плані, не суперечать чинному законодавству та направлені на відновлення платоспроможності фізичної особи, яка опинилась в скрутній фінансовій ситуації. Тому, з метою відновлення платоспроможності боржника, план реструктуризації боргів боржника у справі про неплатоспроможність фізичної особи Особа_1 від 13.03.2023 правомірно затверджено судом першої інстанції.

Виключення фізичної особи з реєстру боржників

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 25.11.2022 у справі № 922/5219/21 виключено Фізичну особу Особа_1 з Єдиного реєстру боржників, задоволено клопотання керуючого реструктуризацією арбітражного керуючого Тризни О.В. про зобов'язання приватних виконавців вилучити Фізичну особу Особа_1 з Єдиного реєстру боржників.

Ухвала суду мотивована необхідністю виконання плану реструктуризації та задоволення вимог кредиторів, оскільки наявність обтяжень, внесених державними виконавцями, перешкоджають здійсненню такого продажу.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 17.04.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що за змістом ст. 127 КУзПБ план реструктуризації боргів боржника набирає чинності з дня його затвердження господарським судом і є обов'язковим для боржника та кредиторів. З дня затвердження судом плану реструктуризації боргів боржника вимоги, включені до такого плану, можуть бути задоволені лише у порядку і спосіб, визначені в плані реструктуризації боргів боржника. Відповідно до ст. 128 КУзПБ з дня затвердження плану реструктуризації боргів боржник починає погашення вимог кредиторів згідно з умовами такого плану. Затвердження господарським судом плану реструктуризації боргів може бути підставою для переукладення цивільно-правових договорів боржника з новими умовами їх виконання. Приписами ст. 129 Кодексу встановлено, що не пізніше п'яти днів після закінчення строку виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також за наявності підстав для дострокового припинення процедури реструктуризації боргів боржник зобов'язаний надати суду та кредиторам, включеним до плану реструктуризації боргів, звіт про виконання плану реструктуризації боргів. До звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника додаються докази задоволення вимог кредиторів згідно з таким планом. Господарський суд у п'ятиденний строк після отримання звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника, але не пізніше 10 днів після закінчення строку виконання такого плану, призначає судове засідання для розгляду звіту про виконання плану реструктуризації боргів. У цьому судовому засіданні кредитори можуть висловити свої скарги на дії боржника щодо виконання плану реструктуризації

боргів. За результатами розгляду звіту про виконання плану реструктуризації боргів боржника, а також скарг кредиторів господарський суд постановляє одне з таких рішень: 1) про закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв'язку з виконанням боржником плану реструктуризації боргів; 2) про невиконання боржником плану реструктуризації боргів, визнання боржника банкрутом і введення процедури погашення боргів боржника.

Кодексом України з процедур банкрутства, який є пріоритетним перед іншими нормативно-правовими актами щодо правовідносин між боржником та кредиторами, передбачено можливі дії кредиторів у випадку невиконання Особа_1 плану реструктуризації боргів. Наразі до боржника застосовано процедуру реструктуризації боргів та відповідно кредиторські вимоги кредиторів можуть бути погашені лише в процедурі реструктуризації заборгованості в справі про неплатоспроможність.

Затвердженим судом планом реструктуризації передбачена саме реалізація майна боржника з метою погашення вимог АТ "Перший Український Міжнародний Банк".

У даному випадку суд першої інстанції доцільно врахував зауваження керуючого реструктуризацією про наявність перешкод продажу вказаного майна, які обумовлені знаходженням Особа_1 в Єдиному реєстрі боржників. Вказане в свою чергу свідчить про необхідність вирішення питання щодо вилучення інформації про фізичну особу особа_1 як боржника з Єдиного реєстру боржників за вищевказаними виконавчими провадженнями, оскільки залишення відповідної інформації про боржника в Єдиному реєстрі боржників суттєво утруднить або й унеможливить її виключення в подальшому поза межами справи про банкрутство через правову неврегульованість цього питання.

На даний час існує колізія між нормами Закону України "Про виконавче провадження" та Кодексом України з процедур банкрутства, яка полягає в тому що виключення відомостей про боржника з Єдиного реєстру боржників можливо тільки після визнання боржника банкрутом або визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню. В той час як визнання наказу таким, що не підлягає виконанню згідно зі ст. 129 КУзПБ можливо тільки після завершення плану реструктуризації боргів боржника. Проте обставина невиключення інформації про боржника з Єдиного реєстру боржників в процедурі виконання плану реструктуризації призводить до того, що виконання такого плану та закриття провадження у справі взагалі неможливо, оскільки після продажу майна боржника новий власник не в змозі здійснити належну реєстрації права власності, що виключає можливість закриття справи навіть у разі повного виконання плану реструктуризації боргів боржника.

Для врегулювання відповідної спірної ситуації колегія суддів вважала правомірним врахування системного підходу щодо правозастосування, керуючись пріоритетом процедури банкрутства перед іншими нормативно-правовими актами щодо правовідносин між боржником та кредиторами.

Враховуючи пріоритет процедури банкрутства перед іншими нормативно-правовими актами щодо правовідносин між боржником та кредиторами, місцевий господарський суд обґрунтовано зазначив, що подальше виконання плану реструктуризації та задоволення вимог кредиторів можливо тільки шляхом продажу майна боржника в порядку, передбаченому планом реструктуризації, а наявність обтяжень внесених державними виконавцями перешкоджають здійсненню такого продажу. Вказане свідчить про необхідність винесення судового рішення про виключення боржника з Єдиного реєстру боржників.

Враховуючи вищевикладене, місцевий господарський суд дійшов правомірного висновку про необхідність виключення фізичної особи Особа_1 з Єдиного реєстру боржників та задоволення клопотання керуючого реструктуризацією арбітражного

керуючого Тризни О.В. про зобов'язання приватних виконавців вилучити фізичну особу Особа_1 з Єдиного реєстру боржників.

Введення процедури погашення боргів фізичної особи-підприємця

Справа № 27/1046. Ухвалою Господарського суду Донецької області від 10.08.2023, серед іншого, введено процедуру погашення боргів у справі про неплатоспроможність ФОП Бондаренко І.О. Призначено керуючим реалізацією арбітражного керуючого Карауш Ю.В. У задоволенні клопотання Бондаренко І.О. про призначення керуючого реалізацією, заяв арбітражних керуючих Приходька Д.В. та Бандуристого Р.С. про згоду на участь у справі - відмовлено.

Приймаючи вказану ухвалу в частині призначення керуючого реалізацією, суд першої інстанції виходив з того, що з урахуванням приписів п. 3 ч. 8 ст. 123 КУзПБ саме до компетенції кредиторів віднесено прийняття рішення щодо призначення керуючого реалізацією. З огляду на те, що провадження у справі вже тривалий час здійснюється без керуючого реалізацією, що призводить до неможливості виконання мети процедури погашення боргів та задоволення вимог кредиторів, суд врахував пропозицію ініціюючого кредитора щодо кандидатури арбітражного керуючого Карауш Ю.В., якою надано свою згоду на призначення керуючим реалізацією у цій справі, та у зв'язку з наявністю заперечень ініціюючого кредитора щодо кандидатур арбітражних керуючих Приходька Д.В. та Бандуристого Р.С., суд дійшов висновку про відмову у задоволенні заяв останніх про згоду на участь у справі. Як також відмітив місцевий суд, кандидатура арбітражного керуючого Карауш Ю.В. відповідає всім вимогам Кодексу України з процедур банкрутства – докази на підтвердження того, що остання відноситься до категорії осіб, які не можуть бути призначені керуючим реалізацією у цій справі (ч. 3 ст. 28 КУзПБ) в матеріалах справи відсутні; професійна діяльність арбітражного керуючого застрахована на підставі договору добровільного страхування цивільно-правової відповідальності арбітражного керуючого.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 23.10.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Колегія суддів апеляційної інстанції виходила з того, що саме комітет кредиторів наділений відповідним правом на подання суду кандидатури ліквідатора боржника (керуючого реалізацією) після відсторонення попереднього арбітражного керуючого від виконання його повноважень.

Як вбачається з матеріалів справи, суд першої інстанції неодноразово у своїх ухвалях пропонував кредиторам розглянути питання щодо визначення кандидатури арбітражного керуючого для призначення ліквідатором боржника, в тому числі розглянути кандидатуру арбітражного керуючого Бандуристого Р.С., який самостійно звернувся до суду із відповідною заявою про участь у справі, та надати до суду відповідне клопотання з протоколом зборів комітету кредиторів, на якому розглянуто питання щодо призначення нової кандидатури арбітражного керуючого для виконання повноважень ліквідатора. Проте, з моменту відкриття провадження та упродовж всієї ліквідаційної процедури комітет кредиторів у даній справі не було сформовано, а відтак на цій стадії процесу вирішення питання про усунення та призначення керуючого реалізацією віднесено до виключної компетенції суду, який з урахуванням приписів ст. 48 КУзПБ повинен врахувати позицію кредиторів у цій справі.

З аналізу положень ст. 1 КУзПБ вбачається, що ініціюючий кредитор у справі про банкрутство - конкурсний кредитор за заявою якого відкривається провадження у справі про банкрутство. При цьому згідно зі ст. 48 КУзПБ учасниками зборів кредиторів боржника з правом вирішального голосу є конкурсні кредитори, визнані господарським

судом у попередньому засіданні та внесені розпорядником майна до реєстру вимог кредиторів. У зборах кредиторів боржника можуть брати участь із правом дорадчого голосу: кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника. Комітет кредиторів є представницьким органом кредиторів у справі про банкрутство, наділеним КУЗПБ певними повноваженнями щодо участі у справі. Отже, саме рішення конкурсних кредиторів, які й формують комітет кредиторів має визначальне значення при розгляді питання щодо призначення ліквідатора (керуючого реалізацією), а забезпечені кредитори мають право дорадчого голосу.

Судом встановлено, що кредиторами боржника є ініціюючий кредитор Особа (конкурсний кредитор) та забезпечені кредитори АТ "Укрсиббанк" та АТ "Райффайзен Банк Аваль" (правонаступником якого є ТОВ "Фінансова компанія "Довіра та гарантія"). Тобто, фактично ініціюючий кредитор Особа є єдиним конкурсним кредитором, який має право вирішального голосу на зборах та комітеті кредиторів при вирішенні питання щодо призначення ліквідатора банкрута (керуючого реалізацією), а інші кредитори мають право приймати участь в таких зборах, однак лише з правом дорадчого голосу.

Отже, у даному випадку, виконуючи вимоги ухвал місцевого суду (щодо необхідності запропонувати кандидатуру арбітражного керуючого) та враховуючи вищенаведені приписи чинного законодавства, ініціюючим кредитором Особа належним чином реалізовано своє право на визначення кандидатури арбітражного керуючого Карауш Ю.В. для виконання повноважень керуючого реалізацією у цій справі.

Крім того, нормами КУЗПБ не передбачено повноваження банкрута вимагати призначення певно визначеної кандидатури арбітражного керуючого – керуючого реалізацією. Виходячи із змісту ст. 48 КУЗПБ банкрут не є особою, яка уповноважена пропонувати певно визначену кандидатуру арбітражного керуючого для здійснення обов'язків ліквідатора (керуючого реалізацією), таким правом наділені лише кредитори (комітет чи збори кредиторів).

Враховуючи обставини відсутності з моменту відкриття провадження у справі та станом на 10.08.2023 сформованого комітету кредиторів, а також враховуючи відсторонення попереднього арбітражного керуючого Руденок Ю.О. від виконання повноважень ліквідатора ФОП Бондаренко І.О., колегія суддів погодилася з висновком місцевого господарського суду про те, що у такому випадку підлягає задоволенню заява ініціюючого кредитора, як сторони у справі про банкрутство – конкурсного кредитора, про призначення керуючим реалізацією у справі про неплатоспроможність ФОП Бондаренко І.О. арбітражного керуючого Карауш Ю.В.

Оскільки ініціюючий кредитор висловив свої заперечення щодо кандидатур арбітражних керуючих Приходька Д.В. та Бандуристого Р.С., суд першої інстанції дійшов правильного висновку про відмову у задоволенні заяв боржника Бондаренко І.О. про призначення керуючого реалізацією, заяв арбітражним керуючих Приходька Д.В. та Бандуристого Р.С. про згоду на участь у цій справі.

Відмова у закритті провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи-підприємця

Справа № 922/3059/16. Ухвалою Господарського суду Харківської області від 14.02.2023 у задоволенні клопотань представника боржника адвоката Розумної О.О. про закриття провадження у справі та про зупинення продажу майна боржника - відмовлено.

Місцевий господарський суд зазначив, що якщо справа про банкрутство ФОП Довженко О.С. була порушена за положеннями ст.ст. 90-92 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" в редакції від 19.01.2013, тому до підстав порушення (відкриття) справи про банкрутство ФОП

Довженко О.С. застосовуються приписи саме “Закону про банкрутство” в редакції від 19.01.2013 та не можуть бути застосовані положення ч.1 ст.115 КУзПБ (підстави для відкриття провадження у справі про неспроможність). КУзПБ в даному випадку регулює подальшу ліквідаційну процедуру (процедуру погашення боргів боржника) та продаж майна боржника в цій процедурі (розділи IV та V КУзПБ). Іншими словами до події, факту відкриття (порушення) справи про банкрутство ФОП Довженко О.С. застосовується закон, під час дії якого настали або мали місце вказані вище події.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 03.04.2023 ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Суд апеляційної інстанції виходив з того, що з аналізу положень п. 4 Прикінцевих та перехідних положень Кодексу України з процедур банкрутства, ст. 58 Конституції та рішень Конституційного Суду України від 13.05.1997 №1-зп, від 09.02.1999 №1-рп/99, від 05.04.2001 №3-рп/2001, від 13.03.2012 №6-рп/2012 випливає, що з моменту набрання чинності Кодексом України з процедур банкрутства саме подальший розгляд справи про банкрутство здійснюється за правилами цього Кодексу.

В даному випадку справа про банкрутство ФОП Довженко О.С. була порушена за заявою кредитора ТОВ «Спектр Агро» за положеннями ст.ст.90-92 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" в редакції від 19.01.2013, яка діяла до 21.10.2019 та регулювала особливості банкрутства фізичної особи за боргами, які виникли у неї у зв'язку із здійсненням підприємницької діяльності.

Ухвалою суду від 09.06.2020 було здійснено перехід на норми КУзПБ провадження у справі про банкрутство ФОП Довженко О.С. На час переходу судом на норми КУзПБ провадження у справі про банкрутство ФОП Довженко О.С. перебувало на стадії ліквідаційної процедури за “Законом про банкрутство” в редакції до 21.10.2019. Отже, подальший розгляд у справі про банкрутство ФОП Довженко О.С. здійснюється за правилами нового Кодексу України з процедур банкрутства, до якої застосовується судова процедура погашення боргів боржника (розділ IV).

В той же час, дію Кодексу України з процедур банкрутства в часі треба розуміти так, що вона (дія) починається з моменту набрання цим нормативним актом чинності з 21.10.2019 і припиняється із втратою ним чинності. Так, згідно з п. 1 ст. 2 Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” (надалі Закон про банкрутство) провадження у справах про банкрутство регулюється цим Законом, Господарським процесуальним кодексом України, іншими законодавчими актами України. Відповідно до п. 1 ст. 9 Закону про банкрутство, справи про банкрутство розглядаються господарським судом за правилами, передбаченими Господарським процесуальним кодексом України, з урахуванням особливостей, визначених цим Законом. Згідно з п. 2 ст. 10 Закону про банкрутство, право на звернення до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство мають боржник, кредитор. Згідно з п.п. 1-3 ст. 90 Закону про банкрутство правила, передбачені цією статтею, застосовуються до відносин, пов'язаних з визнанням банкрутом фізичної особи за боргами, які виникли у неї у зв'язку зі здійсненням підприємницької діяльності.

Господарським судом при визнанні ФОП Довженко О.С. банкрутом досліджено, що матеріалами справи підтверджено неспроможність боржника виконати безспірні грошові зобов'язання протягом трьох місяців перед кредитором ТОВ "Спектр-Агро" (постанова від 22.11.2016 у справі №922/3059/16). Отже, боржник на час порушення справи про банкрутство мав не виконані на протязі більше ніж трьох місяців після настання встановленого строку для сплати безспірні грошові зобов'язання перед кредитором, сума яких становила більше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, та на час розгляду заяви боржник не мав змоги в повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів, у зв'язку із наявною неплатоспроможністю.

Постановою суду від 22.11.2016 ФОП Довженко О.С. визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру, ліквідатором по справі призначено арбітражного керуючого Гриценка І.І., зобов'язано його виконати ліквідаційну процедуру. Отже, провадження у даній справі про банкрутство до 21.10.2019 здійснювалось відповідно до положень Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" з особливостями, які визначені у ст.ст. 90-92 Закону про банкрутство. При цьому, на час визнання боржника банкрутом, законодавство не передбачало згоди боржника на відкриття провадження у справі про банкрутство.

Відповідно до правової позиції, викладеної у постанові Верховного Суду від 28.10.2021 у справі №911/1012/13, критерієм для застосування Кодексу України з процедур банкрутства та Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", у тому числі і до заяв, поданих після введення в дію Кодексу України з процедур банкрутства, є дата відкриття провадження у справі про банкрутство.

Тлумачення п. 4 Прикінцевих та перехідних положень Кодексу України з процедур банкрутства свідчить, що законодавцем за темпоральним принципом (принцип дії закону в часі) визначено пряму дію норм Кодексу України з процедур банкрутства та їх застосування при розгляді справ про банкрутство незалежно від дати відкриття провадження у справі про банкрутство, за винятком справ, які на день введення в дію цього Кодексу (21.10.2019) перебувають на стадії санації (подібний висновок викладено у постанові Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 01.10.2020 у справі № 913/849/14). Тобто у цій нормі визначено два варіанти темпорального правила її дії щодо подальшого розгляду справ про банкрутство: принцип прямої дії норми (подальший розгляд справ про банкрутство на підставі норм Кодексу України з процедур банкрутства з дня введення його в дію) та ультраактивна (переживаюча) дія норми (здійснення провадження у справі щодо боржників, які перебувають на стадії процедури санації, згідно з нормами Закону про банкрутство).

Оскільки п. 4 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ урегульовано лише фактично подальший розгляд справ про банкрутство, відповідні приписи за своєю галузевою приналежністю є нормою процесуального права, яка не стосується жодним чином норм матеріального права, що містяться у цьому нормативно-правовому акті. І це цілком узгоджується з нормами ст. 3 ГПК України, яка передбачає, що судочинство в господарських судах здійснюється відповідно до закону, чинного на час вчинення окремої процесуальної дії, розгляду і вирішення справи, а також відповідає практиці ЄСПЛ, відповідно до якої: сторони судового провадження повинні мати право очікувати застосування до їхньої справи чинних норм процесуального законодавства; суд нагадує про загальновизнаний принцип негайного впливу процесуальних змін на позови, що розглядаються (див. *mutatis mutandis* рішення ЄСПЛ від 21.10.2020 у справі "Дія 97 проти України" та від 19.12.1997 у справі "Brualla Gomez de La Torre v. Spain").

Враховуючи вищенаведене при розгляді клопотання боржника про припинення процедури ліквідації та закриття провадження у справі про банкрутство, з підстав не надання згоди на відкриття провадження у справі в порядку ст. 115 Кодексу України з процедур банкрутства, місцевий господарський суд, за темпоральним принципом, повинен врахувати саме дату відкриття провадження у даній справі та факт визнання боржника банкрутом, та відповідно застосувати до спірних правовідносин, той закон, під час якого настав відповідний факт визнання боржника банкрутом, тобто Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" що і було здійснено господарським судом.

При цьому, у разі закриття провадження у справі про банкрутство посеред триваючої процедури ліквідації відбудеться втручання у наведені правовідносини тією мірою, що ці правовідносини залишаться без їх вирішення, що, в свою чергу, обумовить виникнення нових спорів, однак за відсутності їх правового врегулювання. Тобто закриття судової процедури банкрутства без її завершення не вирішує, а ускладнює, передусім становище кредиторів боржника. Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду від 09.02.2022 у справі № 38/5005/6563/2011.